

КОРДОН

лінія безпеки

2014
№3

28 ТРАВНЯ
3 Днем Прикордонника!

**ШОСТЕ
ЧУТТЯ**

стор.12

**ТЕОРІЯ
ХАОСУ**

стор.6

**ЗА СИНИМ
ПТАХОМ**

стор.16

**НАТО
ДАЛЕКО
І БЛИЗЬКО**

стор.20

**ПОЗИЦІЇ
ОБОРОНИ**

стор.4

КОРДОН

Центральний друкований орган
Державної прикордонної служби України
№3 (93) 2014

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:
Микола ЗОРИК
E-mail: nigo@ukr.net

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:
Дмитро СЛИВНИЙ
E-mail: sd-media@ukr.net

**РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ ВДЯЧНІСТЬ
ЗА ДОПОМОГУ У ПІДГОТОВЦІ НОМЕРА:**
Сергію АСТАХОВУ
Валентині БОЖОК
Олександрю ФИЛЮ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:
Тетяна ФІЛІПЕНКО
Наталія УСТЬЯНЦЕВА

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:
Олеся МЕДВЕДЕНКО

ДОДРУКОВА ПІДГОТОВКА:
ТОВ «КЖД «Софія»

ХУДОЖНЕ ОФОРМЛЕННЯ:
Людмила ДЬОМІНА

Адреса редакції: 02099
м. Київ, вул. Ялтінська, 11
Тел./факс: (044) 566-43-30
E-mail: kordon@pvu.gov.ua

В журналі розміщені
ФОТОГРАФІЇ:
Сергія ГУДАКА
Сергія КОТЕЛЬНИКОВА
Валерія ОЛІЙНИКА
Дмитра СЛИВНОГО
Олександра ТКАЧЕНКА

Виготовлено: ТОВ «КЖД «Софія»,
08000, Київська обл., смт. Макарів,
вул. Першотравнева, 65.

Підписано до друку: 16.05.2014.
Наклад: 4242 примірники.
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ№8070 від 28.10.2003.

Рукописи матеріалів, що не замовлялися
редакцією, не редагуються та не
повертаються. Думки авторів публікацій
журналу не завжди збігаються з позицією
редакції. Відповідальність за достовірність
фактів, власних імен та інших відомостей
несуть автори публікацій.
Деякі з фотографій не є прямими
ілюстраціями до текстів.
При використанні матеріалів посилання
на журнал «Кордон» обов'язкове.

Підписний індекс: 48736

© «Кордон», 2014

На обкладинці фото Дмитра СЛИВНОГО

4 тактика
ПОЗИЦІЇ ОБОРОНИ

6 у фокусі
ТЕОРІЯ ХАОСУ
ПРОТИ ПРАКТИКИ
КОНТРОЛЮ

12 пульс кордону
ШОСТЕ ЧУТТЯ

16 міграція
ЗА СИНІМ ПТАХОМ

20 вектор
НАТО ДАЛЕКО
І БЛИЗЬКО

28 ракурс
ДОРОГАМИ
«ЮГОСЛАВІЇ»

30 ювілей
ЗА ІДЕАЛАМИ
ІДАЛЬГО

34 компетентно
ЛИКБЕЗ
ДЛЯ «ПОБЕДИТЕЛЕЙ»

38 слов'янський світ
МЕТАЛЬНА,
КОЛЮЧА ЗБРОЯ

40 маленьким
прикордонникам
СОНЯЧНІ БРАТИ

42 наш гість
ВІКТОР АНДРІЄНКО:
ІНШИЙ Я

48 арт
КАДРИ В «МУНДИРІ»

0001

Я єсть народ, якого Правди сила
ніким звойована ще не була.
Яка біда мене, яка чума косила! —
а сила знову розцвіла.

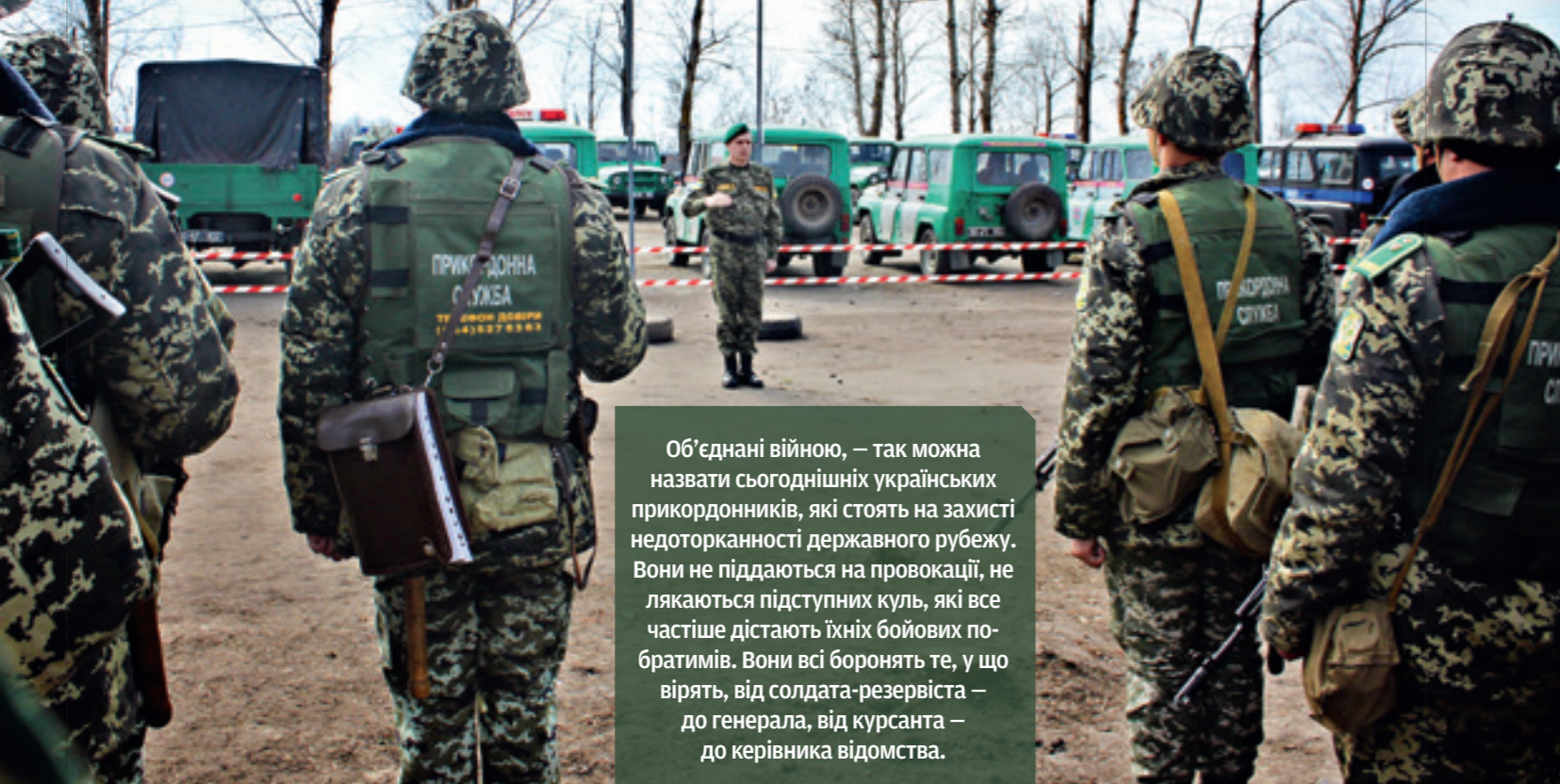
Щоб жить — ні в кого права не питаюсь.
Щоб жить — я всі кайдани розірву.
Я стверджуюсь, я утверждаюсь,
бо я живу.

П. Тичина

ПОЗИЦІЇ ОБОРОНИ

Об'єднані війною, — так можна назвати сьогоднішніх українських прикордонників, які стоять на захисті недоторкності державного рубежу. Вони не піддаються на провокації, не лякаються підступних куль, які все частіше дістають їхніх бойових побратимів. Вони всі боронять те, у що вірять, від солдата-резервіста — до генерала, від курсанта — до керівника відомства.

Ескалація напруги на українсько-російському кордоні шляхом спланованих дій Збройних сил Російської Федерації впродовж останніх кількох місяців стала майже «нормою» у роботі охоронців українського кордону. Так, прикриваючись проведенням навчань, російські військові регулярно вдаються до вчинків, які носять відверто демонстративно-провокаційний характер. На сьогодні українські прикордонники зафіксували вже більше 80 подібних випадків. У сорок одній ситуації сусідами було задіяно бронетехніку, у тринадцяти епізодах провокування велося у пішому порядку. У решті подій — нерви вітчизняних стражів кордону випробувала на міцність російська авіація.

Особливої уваги потребує і новий тимчасовий кордон з анексованим Кримом, адже попри відносний спокій біля самих блокпостів пункти контролю повсякчас виявляють спроби переправлення на материкову частину України військової амуніції, комплектуючих для зброї, великих сум готівки спрямованих для підтримки сепаратистів на сході України.

Ще один проблемний вектор — кордон з Придністров'ям. Саме тамтешнім мешканцям та представникам силових структур закладають незаконне перетинання держкордону та участь у трагічних подіях 2 травня

в Одесі. І хоча дана версія не отримала відповідних доказів, а прикордонники надійно охороняють даний сегмент, їм слід бути особливо пильними, адже одна справа — дезінформація, яка рано чи пізно буде спростована, а інша — втрачені людські життя, повернути які неможливо.

З огляду на обстановку, що склалася Голова Держприкордонслужби України Микола Литвин постійно працює безпосередньо на державному кордоні, аби володіти ситуацією та оперативно приймати відповідні рішення, необхідні для ефективної роботи персоналу.

Впродовж останнього місяця очільник відомства здійснив робочі поїздки до Донецької та Луганської областей, особисто перевіряв виконання розпорядження про здійснення посиленої охорони державного кордону та його інженерного облаштування на українсько-російській ділянці рубежу. Микола Литвин звернув особливу увагу на умови розташування військовослужбовців, яких призвали після оголошення часткової мобілізації та їхню готовність до виконання поставлених завдань. Голова Служби побував у декількох пунктах пропуску.

Не залишається поза увагою керівництва і робота Азово-Чорноморського регіонального управління, яке приступило до охорони державного кордону за новим місцем дислокації.

Як зауважив Голова Держприкордонслужби з нагоди початку офіційної роботи АЗЧРУ, прикордонникам вдалося зберегти корабельно-катерний склад Морської охорони, озброєння та техніку, які були дислоковані у Криму і в подальшому будуть використовуватися для посилення кордонів вже новосформованими прикордонними підрозділами.

Микола Литвин подякував керівникам органів місцевого самоврядування за надану допомогу в розміщенні прикордонних підрозділів та висловив слова вдячності прикордонникам, які залишились вірними Присязі та народу України і проявили неабияку мужність та героїзм.

Днями очільник прикордонного відомства відвідав ділянку відповідальності Харківського загону. Мета робочої поїздки — корегування сил і засобів, підтримка особового складу, вивчення питання взаємодії з підрозділами Збройних Сил України, задіяних для посилення захисту державного кордону.

Керівник Служби вимагає, щоб усі підконтрольні відомству об'єкти перетворилися на опорні пункти, спроможні вести кругову оборону та витримати наступ агресора до підходу основних сил. На сьогодні прикордонники до цього вже ретельно підготувалися, вони відповідно озброєні та оснащені, мають високий моральний дух.

Утім, нинішня суспільно-політична ситуація, на жаль, може обернутися тим, що спроба захоплення підрозділів відбуватиметься не ззовні, а з середини. Цілком імовірно залучення до таких дій наших співгромадян, введених в оману ватажками сепаратистів та отруєних пропагандою російських медіа, або просто завербованих грішми людей. Тож діяти за таких обставин не просто. Тому, вважає Микола Литвин, особливу увагу треба приділяти роботі з місцевими жителями з підвищення їхньої національної свідомості та формування доброзичливого ставлення до прикордонників — надійних захисників держави та співгромадян.

У цілому, за оцінкою Голови Держприкордонслужби, підрозділи охорони кордону Східного регіонального управління провели великий обсяг роботи із забезпечення виконання поставлених завдань в умовах загострення соціально-політичної обстановки у прикордонних регіонах та безпосередньо на державному кордоні з Російською Федерацією.

Водночас діяльність підрозділів охорони кордону в умовах блокування екстремістами частин, підрозділів і захоплення окремих військовослужбовців Збройних Сил, Служби безпеки та Міністерства внутрішніх справ України з метою заволодіння зброєю та технікою, вимагає проведення комплексу додаткових заходів. Адже такі дії створюють небезпеку для здоров'я та життя як військовослужбовців, так і місцевих мешканців.

З метою виконання поставлених завдань, забезпечення безпеки персоналу, об'єктів Державної прикордонної служби України, місць розташування резервів і несення служби прикордонних нарядів наказано на території військових містечок по всьому їх внутрішньому периметру виставляти пости. На найбільш загрозливих підступах, у межах цих постів встановлюватимуться спостережні вишки, на яких організовуватиметься цілодобове несення служби. Небезпечні підступи до віддалених ділянок повинні бути прикритими сигналізаційними приладами.

На вірогідних напрямках руху сторонніх осіб (угруповань, техніки) необхідно розгорнути блокпости з бійницями для ведення кругової (фронтальної) оборони та протидії нападу. Вогневі позиції потрібно посилити за рахунок створених резервів.

Військові містечка, місця розташування резервів будуть додатково обладнані для ведення кругової оборони як опорні пункти з додатковими позиціями по периметру і у глибину. У будівлях обладнають позиції (вогневі точки) для ведення вогню особовим складом з визначенням кожному військовослужбовцю сектору стрільби з урахуванням загальної схеми вогню. Слід також організувати систему цілодобового спостереження за прилеглою територією зі спостережних веж, а самі спостережні вежі та вікна будівель обладнати протигранатними сітками.

Входи до будівель та вікна необхідно укріпити мішками з піском, спостережними щілинами, бійницями, амбразурами для кулеметів і гранатометів. Горища обладнати бійницями для стрільби, а підвальні приміщення — для укріття особового складу та розміщення вогневих засобів.

Ймовірні напрямки збройного нападу, вогня, хвіртки обладнають засобами блокування (інженерними спорудами).

У військових містечках наказано створити запаси боєприпасів, продовольства, медичного майна, питної води та засобів пожежогасіння.

Під час організації оперативно-службової діяльності належить забезпечити чітку взаємодію та координаність дій усіх сил

та спільних дій по прикриттю загрозливих напрямків на державному кордоні, реагування на випадок блокування, захоплення й незаконного проникнення осіб і різного роду техніки у пункт пропуску для автомобільного сполучення

Окрім того, наказано продовжувати й інженерне облаштування оборони об'єктів шляхом встановлення на під'їзних дорогах пристосувань для зменшення швидкості транспортних засобів із бетонних блоків, кучугур піску, щебеню, облаштування позицій ведення вогню зі стрілецької зброї в бік нападу, які б забезпечували сектор обстрілу вздовж охоронного периметра.

і засобів, що здійснюють свою діяльність на державному кордоні, у тому числі підрозділів Збройних Сил, СБУ, МВС та Національної гвардії України.

Також дана вказівка — виділити зі складу мотоманеврених груп необхідну кількість персоналу на чолі з офіцерами із груповою зброєю та відповідним екіпуванням для прикриття пунктів пропуску та найбільш загрозливих ділянок кордону, визначити порядок їх всебічного забезпечення, режим роботи й порядок заміни.

Визначатися будуть безпечні маршрути руху, порядок дій у разі виникнення нестандартних ситуацій, застосування фізичної сили, зброї та спеціальних засобів, заходи маскування під час виконання поставлених завдань а також забезпечити оперативне прикриття їх переміщення.

Спільно з представниками правоохоронних органів та армії прикордонникам належить опрацювати алгоритми самостійних

З особовим складом прикордонних підрозділів необхідно постійно проводити тренування щодо порядку дій в елементах бойових порядків під час припинення неозброєних та озброєних провокацій на державному кордоні (у пунктах пропуску), участі у ліквідації диверсійно-розвідувальних груп супротивника, відбиття збройних вторгнень на територію України військових груп, а також за планом охорони та оборони військового містечка підрозділу.

І нарешті — для підтримки змін прикордонних нарядів, які виконують завдання з охорони державного кордону на загрозливих ділянках та пунктах пропуску, будуть залучатися ветерани-прикордонники, патріотично налаштовані представники громадськості та місцевого населення. **К**

Сергій АСТАХОВ,
ФОТО АВТОРА

ТЕОРІЯ ХАОСУ

ПРОТИ

ьогодні ми не будемо заглиблюватися у математичні та фізичні терміни, однак спробуємо провести певні аналогії в даній теорії з ситуацією, що складається на сході України, та відповісти на запитання: чому це відбувається і що ми, прикордонники, робимо для того, аби її стабілізувати? «Початковими умовами» будемо вважати анексію Кримського півострова, ініційовану й реалізовану Росією. Ті події сколихнули світову спільноту, порушили систему світової безпеки і знайшли своє продовження на сході України. Але те, чого ми могли очікувати в східних областях одразу після окупації Криму, відбувається за зовсім іншим сценарієм. Ми стали свідками нового формату бойових дій, які проходять без прямого та офіційного військового втручання. Ініціатори хаосу приховали його за таким явищем, як сепаратизм, що став дієвим інструментом дестабілізації суверенної держави. Однак те, що «бенкетний стіл» донецьких повстанців приготований російськими «шефами», не викликає жодних сумнівів. Першим і найважливішим доказом тому став державний кордон України.

Те, що РФ не обмежиться Кримом, було зрозуміло ще до проведення нелегітимного референдуму на півострові – під час першого пришесть проросійськи налаштованих мітингів, які штурмували донецьку ОДА. А от форми та методи реалізації підступних окупаційних планів істотно видозмінилися. Якщо в Криму російські військові літаки та гелікоптери, прикриваючись посиленням військ ЧФ РФ, закидали на півострів тисячі військових, то відкритого введення військ на територію материкової частини України не відбувалося. Натомість окупанти намагалися просочитись невеликими групами або взагалі по одному. Відтак, станом на 21 березня від початку проведення спецоперації на українсько-російському державному кордоні «зелені кашкети» не пропустили в Україну більше 3,5 тис. громадян Росії – евен-

ЗАЗВИЧАЙ ЦЕЙ ТЕРМІН З'ЯВЛЯЄТЬСЯ В ЛЕКСИКОНІ ЛЮДЕЙ ТОДІ, КОЛИ ВОНИ ХОЧУТЬ ПРОВЕСТИ АНАЛОГІЮ З ПОВНИМ БЕЗЛАДОМ, ЩО ОТОЧУЄ ЇХ. І НІКОМУ Й НА ДУМКУ НЕ СПАДЕ, ЩО ВЛАСНЕ «ТЕОРІЯ ХАОСУ» Є ПІДРОЗДІЛОМ МАТЕМАТИКИ І ФІЗИКИ, ЯКИЙ ЗАЙМАЄТЬСЯ ДОСЛІДЖЕННЯМ СИСТЕМ, ДИНАМІКА ЯКИХ, ЗА ПЕВНИХ УМОВ, ЗНАЧНОЮ МІРОЮ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ПОЧАТКОВИХ УМОВ, ЩО УНЕМОЖЛИВЛЮЄ ДОВГОСТРОКОВЕ ПРОГНОЗУВАННЯ. ЯК ПРИКЛАД МОЖНА НАВЕСТИ ЕФЕКТ МЕТЕЛИКА ДЛЯ ПОГОДИ, ТУРБУЛЕНЦІЮ, КРУГООБІГ КАПІТАЛУ, ПЕВНІ ПРОЦЕСИ УТВОРЕННЯ ВІЗЕРУНКІВ, ТАКІ ЯК ЕРОЗІЯ, НЕЙРОМЕРЕЖІ І, ЗРЕШТОЮ, ПОВЕДІНКУ ЛЮДИНИ ТА ДИНАМІКУ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА.

ПРАКТИКИ КОНТРОЛЮ

туальних учасників заходів з дестабілізації ситуації в нашій країні. До 15 квітня їхня кількість зросла вже до 12 тис. осіб. У більшості з них прикордонники виявляють предмети, які можуть використовуватися для нанесення тілесних ушкоджень, символіку провокативного характеру, а також військовий одяг та амуніцію. Та й загалом переважна більшість не пропущеного контингенту – колишні військові і навіть колишні в'язні. Один з них – 28-річний громадянин Росії В. Шищенко – неодноразово відбував покарання у місцях позбавлення волі за незаконне зберігання наркотиків та крадіжку. Затриманий зізнався, що їхав у Донецьк для участі в масових мітингах на підтримку Росії. Решта персонажів – не менш колоритні...

СТАНОМ НА 15 КВІТНЯ ВІД ПОЧАТКУ ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦОПЕРАЦІЇ НА УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ «ЗЕЛЕНІ КАШКЕТИ» НЕ ПРОПУСТИЛИ В УКРАЇНУ БІЛЬШЕ 12 ТИС. ГРОМАДЯН РОСІЇ – ЕВЕНТУАЛЬНИХ УЧАСНИКІВ ЗАХОДІВ З ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ СИТУАЦІЇ В НАШІЙ КРАЇНІ.

Не погребували долучитися до брудної російської гри і «щойно визволені від нашестя міфічних бандерівців» кримчани, які взялися переправляти великі суми готівки для підтримання дій сепаратистів. Так, у залізничному пункті контролю «Мелітополь» правоохоронці виявили у трьох українців, жителів Севастополя, які прямували поїздом «Севастополь – Дніпропетровськ» з Криму на материкову частину України, валізи з подвійним дном, у порожнинах яких знайдено майже 5 млн гривень.

Усвідомивши, що українські охоронці рубежу добре пильнують, злочинці спробували тактику поштових перевезень. Та й тут прикордонники спрацювали оперативно. Більшість посилок із бронезилетами, касками, камуфляжем та холодною зброєю так і не дійшли до адресатів. ДПСУ здійснила повний перелік заходів щодо посилення пунктів пропуску. Та порушники стають дедалі зухвалішими, а найгірше те, що через велику кількість дезінформації місцеве населення прикордонних районів Донецької та Луганської областей налаштоване проти охоронців кордону.

Виконання завдань з охорони кордону в умовах сприяння злочинцям прикордонниками суміжної сторони та підтримки іноземних «гастролерів» місцевим населенням вкрай ускладнюється, більше того – стає дуже небезпечним. Правоохоронцям щодня доводиться балансувати на межі

Виконання завдань з охорони кордону в умовах сприяння злочинцям прикордонниками суміжної сторони та підтримки іноземних «гастролерів» місцевим населенням вкрай ускладнюється, більше того – стає дуже небезпечним.

Правоохоронцям щодня доводиться балансувати на межі ЖИТТЯ і смерті.

життя і смерті. Підбурені сепаратистами місцеві мешканці блокують роботу органів та підрозділів охорони кордону, вчиняють напади на прикордонні наряди. Прикордонники, отримавши інформацію про можливе порушення, просто не можуть відправити у вказаний район достатню кількість сил, які залишаються заблокованими на території того ж таки Донецького загону, що в Маріуполі.

Останньою краплею став озброєний напад на пункт пропуску «Ізварине», що на Луганщині. Так, близько 18-ї години до пункту пропуску нібито для оформлення на виїзд з України прибуло два мікроавтобуси. Під час оформлення талонів на в'їзд з автомобілів раптово вискочило близько сорока озброєних чоловіків, розосередилися по периметру в готовності застосувати зброю. Невідомі висунули вимогу скласти зброю і здатися, погрожуючи відкрити вогонь. Прикордонники відмовилися і зайняли вогневі позиції. За 30 секунд невідомі почали закидати пункт пропуску пляшками із запалювальною сумішшю. Правоохоронці відкрили вогонь. У пункті пропуску виникла пожежа. Нападники, побачивши займання, сіли в автомобілі, повернулися на територію України і зникли в невідомому напрямку. Пожежу ліквідували, та роботу пункту пропуску довелося призупинити.

Напередодні 9 травня ситуація довкола «Ізвариного» стала кульмінацією дій сепаратистів на держав-

НАПЕРЕДОДНІ 9 ТРАВНЯ СИТУАЦІЯ ДОВКОЛА «ІЗВАРИНОГО» СТАЛА КУЛЬМІНАЦІЄЮ ДІЙ СЕПАРАТИСТІВ НА ДЕРЖАВНОМУ КОРДОНІ. ДО ЦЬОГО БОЙОВІ ДІЇ ВЕЛИСЯ ПЕРЕВАЖНО В РАМКАХ ПРОТИСТОЯННЯ БОЙОВИКІВ ТА УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬКОВИХ, ЗАЛУЧЕНИХ ДО АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ. ТА САМЕ ЦЕЙ ФАКТ СВІДЧИТЬ, ЩО ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН Є ДУЖЕ ВАЖЛИВИМ ДЛЯ СЕПАРАТИСТІВ, АДЖЕ ЇХНЯ ГОЛОВНА ПІДТРИМКА ЙДЕ З-ЗА КОРДОНУ.

Прикордонники залишилися фактично сам на сам зі своїм обов'язком та державним рубезем. Фактично їхню службу сьогодні можна назвати **практикою контролю, яку вони намагаються протиставити теорії хаосу, запущеній на сході України.**

ному кордоні. До цього бойові дії велися переважно в рамках протистояння бойовиків та українських військових, залучених до антитерористичної операції. Та саме цей факт свідчить, що державний кордон є дуже важливим для сепаратистів, адже їхня головна підтримка йде з-за кордону. І якими б не були гасла учасників великого фарсу під назвою «Донецька Народна Республіка», про яку б незалежність вони не говорили, вони чітко показали, що східний кордон України їм не потрібний, або ж потрібний, але винятково під їхнім контролем.

Як прикордонникам, 90 відсотків яких є місцевим населенням, вдається залишатися на своїх позиціях, не зраджуючи присязі на вірність Україні, мабуть, для них самих залишається загадкою. Адже представники МВС та СБУ в Донецькій та Луганській областях вже давно не контролюються вищим керівництвом з Києва. Відтак прикордонники залишилися фактично сам на сам зі своїм обов'язком та державним рубезем. Фактично їхню службу сьогодні можна назвати практикою контролю, яку вони намага-

В сучасному глобальному політично-му просторі все взаємопов'язано і без наслідків жодне політичне рішення не може пройти. За відсутності деескалації збройного конфлікту ситуація в Україні стане відправною точкою

порушення гео-політичного балансу.

ються протиставити теорії хаосу, запущеній на сході України.

В таких умовах актуальним залишається питання остаточних цілей РФ на території України. Політичний аспект впливу полягає у підтриманні «політичного хаосу» в нашій країні з перспективою проведення федералізації та ліквідації можливості легітимних політичних виборів національного масштабу. Якщо РФ вдасться досягти цих цілей, нинішній уряд не зможе повністю легітимізуватися або легітимізувати демократично обраних наступників.

Однак з огляду на останні заяви власників найбільших підприємств Донбасу, які готуються формувати свої озброєні загони територіальної оборони із числа робітників металургійних гігантів та закликають припинити антитерористичну операцію на сході України, виникає і дещо інша версія подальшого розвитку подій. На додаток – звернення президента РФ, який після візиту до Швейцарії раптом закликав сепаратистів перенести референдум у Донецькій

та Луганській областях і заявив про відведення військ від українсько-російського кордону. І хоча ці слова Путіна залишилися не почутими, адже фарс під назвою «референдум» про незалежність ДНР все-таки провели, а війська РФ від кордону ніхто не відвів, можна зробити висновок, що власне східні області України Росії не потрібні.

Та в сучасному глобальному політичному просторі все взаємопов'язано і без наслідків жодне політичне рішення не може пройти. За відсутності деескалації збройного конфлікту ситуація в Україні стане відправною точкою порушення геополітичного балансу. Тоді найбільшою небезпекою для європейського співтовариства стане поширення сепаратизму на територію ЄС і, як наслідок, тривале «захворювання» європейського соціально-політичного простору. Зонами ризику можна вважати Іспанію, Францію, Німеччину, Велику Британію. Адаптація сучасних механізмів ведення тіньової війни в європейському просторі здатна викликати хвилю соціальних суперечностей та інтенсифікувати сепаратизм у країнах ЄС.

КОНФЛІКТ РФ З УКРАЇНОЮ Є ПРЯМИМ ВИКЛИКОМ ЄС І СВІТОВІЙ СПІЛЬНОТІ В ЦІЛОМУ, ЯКИЙ ДО ТОГО Ж НЕСЕ В СОБІ ЗАГРОЗУ ВИНИКНЕННЯ НОВОЇ ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛЬНИХ МАСШТАБІВ – СЕПАРАТИЗМУ, А ТОЙ НІЧИМ НЕ ПОСТУПАЄТЬСЯ ТЕРОРИЗМУ.

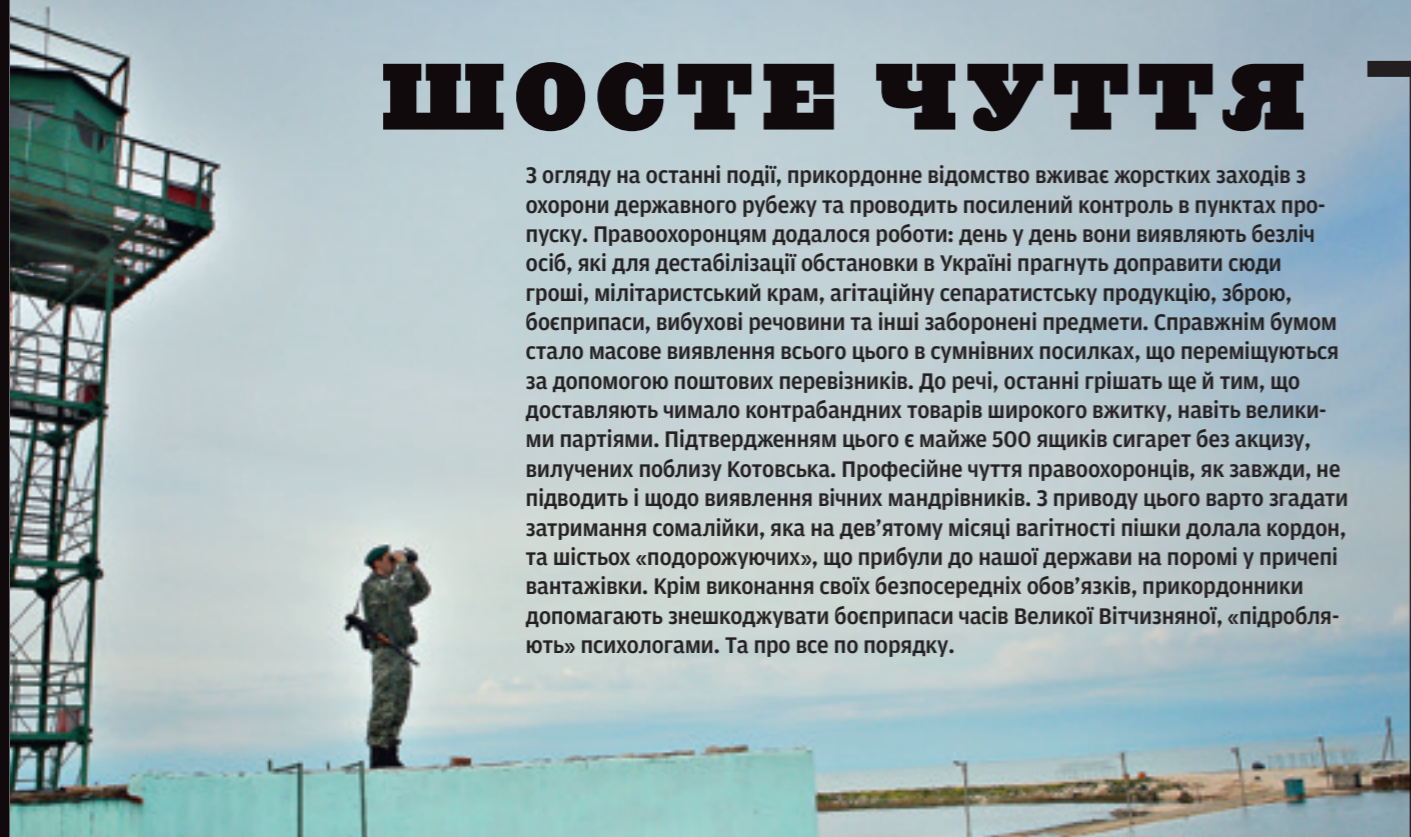
Зрештою, все вказує на те, що конфлікт РФ з Україною є прямим викликом ЄС і світовій спільноті в цілому, який до того ж несе в собі загрозу виникнення нової проблеми глобальних масштабів – сепаратизму, а той нічим не поступається тероризму. Фінальною тезою російської теорії хаосу стали військові навчання із застосуванням ядерної зброї. Щоправда, тепер їх вже можна вважати новими «початковими умовами», а прогнозувати динаміку нелінійної системи просто моторошно.

Залишається сподіватися, що сама теорія хаосу, попри інтерес до неї науковців, не виправдала покладених на неї перебільшених сподівань, відтак і ті, хто наразі намагається звертатися до неї, сіючи сепаратизм, зрештою відмовляться від утопічних намірів. к

ІВАН МАЛЯР

ШОСТЕ ЧУТТЯ

З огляду на останні події, прикордонне відомство вживає жорстких заходів з охорони державного рубежу та проводить посилений контроль в пунктах пропуску. Правоохоронцям додалося роботи: день у день вони виявляють безліч осіб, які для дестабілізації обстановки в Україні прагнуть доправити сюди гроші, мілітаристський крам, агітаційну сепаратистську продукцію, зброю, боєприпаси, вибухові речовини та інші заборонені предмети. Справжнім бумом стало масове виявлення всього цього в сумнівних посылках, що переміщуються за допомогою поштових перевізників. До речі, останні грішать ще й тим, що доставляють чимало контрабандних товарів широкого вжитку, навіть великими партіями. Підтвердженням цього є майже 500 ящиків сигарет без акцизу, вилучених поблизу Котовська. Професійне чуття правоохоронців, як завжди, не підводить і щодо виявлення вічних мандрівників. З приводу цього варто згадати затримання сомалійки, яка на дев'ятому місяці вагітності пішки долала кордон, та шістьох «подорожуючих», що прибули до нашої держави на поромі у причепі вантажівки. Крім виконання своїх безпосередніх обов'язків, прикордонники допомагають знешкоджувати боєприпаси часів Великої Вітчизняної, «підробляють» психологами. Та про все по порядку.

БАГАЖ ДИВЕРСАНТА

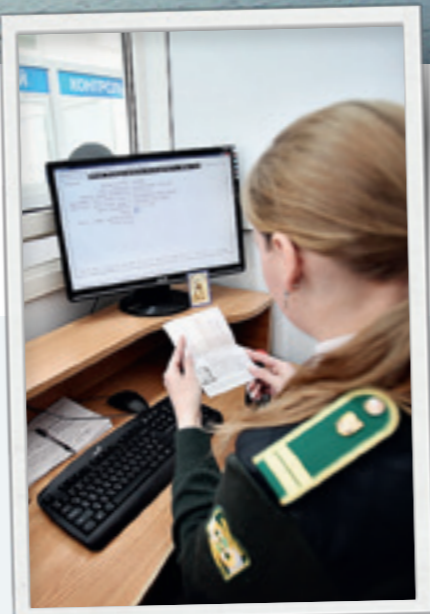
КУР'ЄРИ НА «ВЕСІЛІ»

Мешканці АРК, парубок та троє молодих жінок, прямували на материкову Україну поїздом «Сімферополь-Дніпропетровськ». Під час перевірки в залізничному пункті контролю «Мелітополь» пасажирі поведилися зухвало, заявивши, що прямують «на весілля до Хохляндії». Потім почали плутатися у відповідях. Зважаючи на те, що на межі з Кримом проводиться перевірка осіб, які прагнуть потрапити в інші регіони України для підбурення населення, маючи при собі дійсні паспорти громадян України, було прийнято рішення ретельніше перевірити подорожувальників. Як результат, у кожного з них виявили значні суми коштів, загалом 1,8 млн гривень. З попередніх пояснень стало зрозуміло, що вони були кур'єрами і мали доправити гроші для проплати антиукраїнських мітингів у східних регіонах України.

СМІЛИВИЙ КРОК

Імовірно, такі самі наміри мали і троє українців, жителі Севастополя, які прямували поїздом «Севастополь-Дніпропетровськ» з Криму на материкову частину України. У залізничному пункті контролю «Мелітополь» ці особи здалися правоохоронцям підозрілими. Під час перевірки багажу в подвійних днищах валіз чоловіки ризикнули провезти майже 5 млн гривень.

ГОСТИНЕЦЬ

Прикордонники Харківського загону на ділянці «зеленого» кордону відділу «Вовчанськ» завадили переміщенню через кордон блоку управління для стрільби по повітряних цілях. 38-річний місцевий мешканець просто ніс його в Україну з Росії. Інформацію про наміри нашого співвітчизника правоохоронці отримали з оперативних джерел і затримали його як тільки він перетнув кордон.

ВСУПЕРЕЧ ЗУХВАЛИМ НАМИРАМ

Прикордонники Харківського загону в пункті пропуску «Гоптівка» затримали двох жителів Донецької області. Автомобілем «Пежо» вони везли агітаційні листівки із закликом до проведення сепаратистської діяльності в Донецьку, зошит із записами номерів телефонів осіб радикально налаштованих угруповань, пропуск «Совета Донецкой Народной Республики», лист з підписами громадян України про вимогу проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою та іншу сепаратистську документацію.

«ПІДМОГА» ІЗ СІМФЕРОПОЛЯ

У пункті контролю «Чаплінка» співробітники Держприкордонслужби та СБУ спільно з працівниками митниці виявили проросійський військовий вантаж, що слідував із Сімферополя в Донецьк. Його знайшли в авто одного із поштових перевізників. Серед посилок було знайдено дві коробки з пропагандистськими та військовими предметами – два бронезилети, чотири військові каски, 24 георгіївських прапори, 17 сумок і 36 нарукавних нашивок з проросійською символікою. Усе це добро вилучили та передали до митниці.

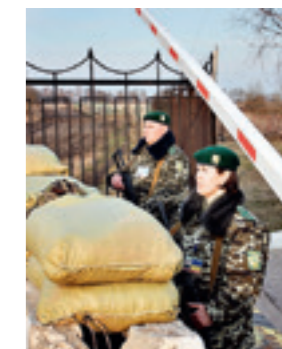
СМІТНИКОВИЙ «ЗАВСІДНИК»

У залізничному пункті пропуску «Хоробичі» під час оформлення поїзда «Полоцьк-Сімферополь» виявили російського «туриста» з купою речей сумнівного призначення. У жителя Брянщини знайшли таблиці радіопозивних, п'ять мобільних телефонів у розібраному стані, близько 20 sim-карток українських та російських мобільних операторів, два військові квитки на інші прізвища, три ракетниці, три газових балончики, 35 тис. російських рублів, фотоапарати та картки пам'яті до них. Зі слів затриманого військовий квиток він знайшов на смітнику в Росії, а від решти пояснень відмовився. Для з'ясування обставин поїздки чоловіка передали співробітникам СБУ.

ЦІННІ ПОСИЛКИ

Незаконну обробку виявили прикордонники Азово-Чорноморського регіонального управління спільно з митниками. У двох автомобілях одного з операторів поштових перевезень правоохоронці знайшли півкілограма речовини рослинного походження, два прапори так званої Донецької Народної Республіки, бронезилет, електрошокер та чотири травматичні пістолети. В авто іншого оператора виявили сто плащ-накидок військового зразка. Крам, природно, із поштових відправлень вилучили.

ЗАПАКОВАНИЙ «ДО ЗУБІВ»

Двом громадянам Росії, які прямували в Україну на «Субару» через пункт пропуску «Успенка», в'їзд на територію нашої країни заборонили на три роки, бо провозили вони відверто мілітаристський багаж. Прикордонно-митна оглядова група виявила в авто військову форму, бронезилети, берці, тактичні окуляри і рукавички, спальний мішок, бінокль та три ящики консервів. Крім того, знайдено диски з агітаційною інформацією.

З урахуванням аналізу ризиків правоохоронці в пункті контролю «Чонгар», що на виїзді з АР Крим, вирішили ретельніше оглянути автомобіль фірми – поштового перевізника, який слідував із Сімферополя до Харкова. І в першій же посылці прикордонники виявили десять бронезилетів.

НЕСТРИМНІ ПІДКОРЮВАЧІ

НЕМОЖЛИВЕ МОЖЛИВО

Очаток травня для прикордонників Сумщини ознаменувався непересічним затриманням. Пізньої ночі між російським населеним пунктом Троебортне та українським Бачівськом за допомогою приладу нічного бачення охоронці кордону помітили людину. Прикордонники

дуже здивувалися, побачивши... ну дуже вагітну жінку (на 9-му місяці!). Нею виявилася сома-лійка без документів, яка тільки-но перетнула рубіж. Чому жінка при надії наважилася вирушити у таку далеку та ризиковану подорож, правоохоронці з'ясовуватимуть згодом, а поки що її доправили до однієї з районних лікарень для обстеження.

СПЕЦВАНТАЖ

У прибулій в Україну на одному з поромів вантажівці російської реєстрації наряд у порту «Іллічівськ» виявив пошкодження тросу кріплення та тенту. Підозри правоохоронців справдилися, коли в причепі «знайшли» шістьох горе-мандрівників. П'ятеро з них мали ідентифікаційні картки сирийців, а от у громадянина Йемену жодних документів при собі не було. Певна річ, їм довелося відправитися у зворотню «подорож».

НАЗАД У МИНУЛЕ

В аеропорту «Львів» співробітники Держприкордонслужби відмовили у в'їзді на територію України одразу сімом громадянам Туреччини. Мандрівники, які прибули рейсом зі Стамбула, під час усного опитування не змогли підтвердити мети та місця перебування в Україні. До того ж, у них не було достатнього фінансового забезпечення. Громадян повернули зворотним рейсом до Туреччини.

МАЙЖЕ ПСИХОЛОГ

Сам Бог послав на околицю населеного пункту Рата співробітників Львівського загону. Повертаючись з навчальних стрільб, вони побачили на проїжджій частині дівчину, яка вчинила суїцид. Порізавши вени, вона стікала кров'ю і не хотіла й слухати про допомогу. Розуміючи, що не можна втрачати часу, один з офіцерів-прикордонників все-таки вмовив її поїхати до лікарні та зупинив кровотечу. Дівчину доправили до лікарні міста Рава-Руська.

ЗГОДОМ МЕДИКИ ПОВІДОМИЛИ ПРИКОРДОННИКАМ, ЩО ЗАВДЯКИ СВОЄЧАСНІЙ ДОПОМОЗІ ЖИТТЯ ДІВЧИНІ ВДАЛОСЯ ВРЯТУВАТИ.

ТЮТЮН РУЛИТЬ!

НАКРИТІ СКЛАДИ

Прикордонники відділу «Сокиряни» Чернівецького загону дізналися про можливу базу накопичення контрабандних сигарет неподалік рубежу. Міжвідомча група перевірила приватну будівлю жителя села Романківці Сокирянського району та виявила там 87 ящиків молдовської «Астри» без документів. За фактом складено протокол. Приблизна ринкова ціна товару – більше 100 тис. гривень.

Такий самий випадок мав місце на Одещині. Правоохоронці відділу «Гребеники», дізнавшись про можливе місце зберігання тютюнових виробів, повідомили податкову. Згодом спільна міжвідомча група перевірила помешкання жителя одного з прикордонних сіл і виявила 35 ящиків російських «Прими» та «РТ», на які у нашого співвітчизника не було документів. Товар затягнув на 210 тис. гривень.

МАЙЖЕ ДРІВ'ЯЗОК

У буковинському пункті пропуску «Порубне» двоє наших співвітчизників залишилися без вантажівок «ДАФ» через банальні 150 та 80 пачок сигарет VICEROY. Вони сховали їх під сидінням водія та обшивкою кабіни. Ще 200 пачок стали фатальними для «Мерседеса», на якому румун виїжджав з України, сховавши їх у мішку з висівками. Сума конфіскованого товару та автомобілів склала понад півмільйона гривень.

ВСУПЕРЕЧ ЗУХВАЛИМ НАМИРАМ

Наприкінці квітня співробітники Котовського загону отримали інформацію про зберігання та можливе незаконне переправлення сигарет вглиб України однією з фірм – поштових перевізників. Про це вони повідомили представників СБУ, МВС та Міндоходів і перевірили разом з ними можливі місця накопичення тютюнових виробів. Також було встановлено транспортний засіб, яким порушники намагалися перевезти товар. Невдовзі спільна міжвідомча група на околиці Котовська зупинила Reno Premium, яким перевозили 499 ящиків білоруських сигарет без акцизу. Попередня вартість тютюнових виробів – 2,5 млн гривень. За липовими документами товар намагалися перемістити в західні області України.

ВІДЛУННЯ ВІЙНИ

Нещодавно під час оновлення інженерного загородження на українсько-російському кордоні неподалік населеного пункту Успенка знайдено смертоносні боєприпаси часів Великої Вітчизняної війни. Інформація про виявлення шести снарядів 88 мм калібру поблизу кордону надійшла дільничному інспектору відділу «Амвросівка» Донецького загону від водія екскаватора. Прикордонник одразу сповістив керівництво підрозділу, а сам залишився біля небезпечної знахідки. негайно було повідомлено місцеві органи МВС та ДСНС. Під час подальшого обстеження території протехнічною групою аварійно-рятувального загону було знайдено ще 95 снарядів того ж калібру. До речі, подібні «знахідки» у цій місцевості – не новина. За останні роки завдяки прикордонникам виявлено та знешкоджено більше 300 вибухонебезпечних предметів.

У СВІТІ ЦІКАВОГО

ЗАНАДТО ЯСКРАВА

На початку травня наш співвітчизник намагався виїхати до Росії через пункт пропуску «Бачівськ» свіженькою Toyota Land Cruiser Prado. Прикордонники мали попередню інформацію про можливу спробу незаконного вивезення з нашої країни авто на підставі підроблених реєстраційних документів. Правоохоронці ретельно перевірили машину і виявили зміни в ідентифікаційному номері кузова. Крім того, доручення на право керування транспортним засобом також було фальшивкою. Тож недешеву іномарку 2013 року випуску вилучено та передано компетентним органам.

ЧУЙКА НА БРЕНДИ

У пункті пропуску «Шегині» житель Львівщини ввезено скерував свій мікроавтобус «Фольксваген» «зеленим коридором». Правоохоронцям же цей турист здався підозрілим. Інспектор прикордонної служби вивів для проведення додаткового спільного з працівниками митниці огляду транспортний засіб не дарма. У порожнинах передніх дверей, між сидіннями та у відділенні для документів автомобіля водій сховав 37 брендів iPhone 5s. Смартфони, ринкова вартість яких становить 244 тис. гривень, певна річ, відійшли на користь держави.

У ТРИ ЕТАПИ

На Вінниччині правоохоронці вилучили партію спиртних напоїв. Вино та коньяк хотіли переправити через пункт пропуску «Могилів-Подільський – залізничний». Тріо провідників потягів, що прямували з Кишинева до Москви та Санкт-Петербурга, сховали 700 л напоїв у міжстельовому просторі, за опалювальною системою та у вентиляційних шахтах вагонів. На порушників складено протоколи адмінпрорадження, напої вилучено.

МЕРХАБА, ZOR!

Під час патрулювання акваторії Чорного моря прикордонний літак Daimond за 40 миль від острова Зміїний виявив у територіальній морській зоні України турецьку рибпромислову шхуну ZOR. У супроводі літака судно було видворене за межі територіальних вод України. У рамках співпраці українські прикордонники поінформували колег із форуму Чорноморського прикордонного співробітництва. К

Підготувала ТЕТЯНА ФІЛІПЕНКО

Ми живемо у такий час, коли кордони стають непомітними, а світом править глобалізація. Можливо, це добре, адже відкриває доступ до новітніх технологій, світової культури, якісної освіти та ринків праці. Передусім це важливо для молоді, яка стоїть на порозі життєвого шляху.

Студентська міграція нині відображає соціально-економічні негаразди у суспільстві, що змушують активну молодь шукати щастя за кордоном. Потенційні студенти з Азії, Африки та Південної Америки мігрують в Україну, а наші їдуть до Європи чи Росії. Статистика свідчить: дедалі більше українських абітурієнтів планують навчатися в інших країнах. Цьому сприяє прагнення українців отримати диплом, з яким потім і в Україні, і в Європі без проблем можна знайти роботу. До того ж, навчання за кордоном, виявляється, дешевше.

З одного боку, студентську міграцію можна сприймати як витік наших інтелектуальних ресурсів за кордон, з іншого — повернення до України збагаченого інтелектуального потенціалу у вигляді нових ідей, технологій, професійних знань. Розглянемо цей процес детальніше і з'ясуємо, чого у ньому більше — плюсів чи мінусів!

ЗА СИНІМ ПТАХОМ

> Українці на «експорт!»

Тенденції щодо виїзду талановитої української молоді за кордон на навчання та роботу вже давно набули загрозливого характеру. Не сподіваючись отримати якісну освіту в своїй країні, тисячі юнаків і дівчат долають всі перешкоди, аби потрапити за кордон. Нині, за даними Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, понад 65 тис. українців здобувають освіту за рубежом. Для порівняння: у 2010 році вищу освіту поза межами своєї держави отримували 35 тис. українців. Найбільшою популярністю серед наших абітурієнтів користуються виші Російської Федерації, що цілком зрозуміло — і близько, і мова знайома, і ментальність не чужа. На другому місці — стабільна й заможна Німеччина. Третьою за кількістю українських студентів є Польща, що певною мірою поєднує в собі переваги двох інших держав. З одного боку, слов'янська країна, мова суттєво простіша для українців, аніж, скажімо, німецька, і також входить до ЄС, що є чи не головним критерієм вибору.

> Відкриті обійми

За даними польського Освітнього фонду «Перспективи», у 2011/12 навчальному році в Польщі навчалося понад 6 тис. громадян України. Статистика демонструє стабільне збільшення студентського контингенту з нашої країни. Так, у 2007/08 році навчатися до Польщі приїхав 2831 студент, у 2009/10 — 3499, у 2010/11 — 4879, у 2012/13 — 6321. Причин цьому декілька. По-перше, активна позиція польських освітян — численні культурні програми, літні школи,

стипендії для обдарованої молоді, а також можливість вчитися безкоштовно. «Карта поляка», що підтверджує приналежність особи до польського народу, дає його власникові право на цілу низку пільг: безкоштовні візи до Польщі, безкоштовну освіту на всіх рівнях, стипендію тощо. З моменту ухвалення поляками 2007 року відповідного закону громадяни України отримали понад 46,5 тис. таких карт. Це один із шляхів стати студентом у Польщі.

> Шлях до знань

Процедура вступу до вишу доволі непроста. Здобуття освіти за кордоном має свої переваги і недоліки, проте основний плюс — визнання диплома в будь-якій країні світу — перекреслює всі мінуси. Абітурієнту, який твердо вирішив навчатися за кордоном, спочатку потрібно визначитися з країною та зважити свої сили і можливості. Проблеми на шляху до закордонного диплома існують. Передусім, частина новоспечених студентів не в змозі опанувати іноземну мову. Другим каменем спотикання є те, що, вступивши на навчання у віці 16 років, не всі витримують труднощі самостійного життя за кордоном і повертаються ні з чим.

Як зазначає міністр освіти й науки України, значна кількість студентів, які отримали вищу освіту в Європі, прагне повернутися в Україну. Крім того, на його думку, фахівці з європейською освітою, які повертаються на Батьківщину, мають неоціненний європейський досвід для роботи в українських умовах.

Українські студенти для навчання за кордоном обирають, як правило, бізнес-спеціальності. Цьому напряму підготовки сьогодні надає перевагу близько 80% нашої молоді. Досить популярними стали творчі спеціальності: дизайн, архітектура, кінематографічне та образотворче мистецтво. Однак іноді майбутні студенти недостатньо відповідально ставляться до вибору майбутнього фаху. Наприклад, немає сенсу обирати юридичну галузь, адже вичатимеш законодавство іншої країни, яке навряд чи знадобиться на Батьківщині.

ХОЧЕШ ЗРОБИТИ КРАЩЕ - ЗРОБИ САМ

Однією з проблем на шляху вступу на навчання є посередницькі агенції. Принаймні так вважає керівник приймальної комісії для іноземних студентів Сілезького Університету в Катовіцах Йоанна ЛАСКОВСКА.

— Посередницькі агенції сьогодні — це успішний бізнес в Україні, на цьому можна багато заробити. Ми не працюємо з посередниками, але не можемо заборонити абітурієнтам звертатися до них. На жаль, часто трапляється так, що посередники беруть гроші, але надалі уникають виконання своїх зобов'язань. Наприклад, подають не весь пакет документів, або певні документи не в порядку, а іноді навіть не пам'ятають про того абітурієнта. А коли студент самостійно займається оформленням, то завжди все добре.

Ця проблема пояснюється передусім тим, що абітурієнт має підготувати досить багато документів. До того ж, вони потребують перекладу, нотаріального засвідчення та підтвердження в консульстві. Іноді молоді люди не впевнені, що здолають всі формальності і воліють заплатити комусь, хто зробить це за них. Насправді ж, хочеш зробити краще — зроби сам.

— Цього року ми набрали 120 студентів з України, — зауважила пані Йоанна. — Вони утворили групу в соціальній мережі, підтримують один одного, діляться інформацією. Ми дуже задоволені, коли приїздить така активна молодь. Вона бере участь у всіх наукових і культурних заходах, вносить

стільки енергії в життя вишу. Крім того, коли студент самостійно проходить шлях до зарахування, це дає йому впевненість у собі і відповідальність за подальше життя за кордоном та навчання у виші.

Зазвичай навчальні заклади сприяють інтеграції іноземних студентів до громади закладу і дбають про їхню адаптацію й безпеку. Як розповіла пані Йоанна Ласковська, Сілезький університет спільно з Прикордонною Службою Республіки Польща організовує зустрічі з іноземними абітурієнтами, зокрема з майбутніми студентами з України.

— Під час таких акцій польські прикордонники розповідають про все, що мають знати іноземці, перетинаючи польський кордон. Українські абітурієнти старанно нотують корисну інформацію, ставлять запитання. Зокрема, прикордонники наголошують на тому, що слід уважно дотримуватися термінів віз, розповідають, які речі заборонено перевозити, а також про картку постійного перебування, яку студенти можуть отримати.

> Переваги

Головне здобуття українських студентів за кордоном — міжнародний диплом, що особливо важливо для тих, хто прагне працювати в іншій країні. Про це говорять і в освітньому агентстві DEC education, що успішно працює на ринку закордонної освіти вже понад 14 років. Крім того, серед реальних переваг в агентстві називають можливість навчання за сучасними вдосконаленими технологіями, а також успішний пошук роботи, можливість подальшого підвищення в престижній компанії на

високооплачуваній посаді. Плюсом є й знання мов, адже, крім англійської, доведеться вивчити мову країни, де відбуватиметься навчальний процес, а якщо вистачить навики і натхнення, то й мови колег з міжнародної студентської громади. Хто знає, можливо, саме знання мов стане у нагоді.

Слід визнати, що відкритий шлях до країн ЄС з їх численними можливостями є також суттєвим пріоритетом при виборі закордонного вишу. Однак існує й інша причина — практична спрямованість закордонної освіти. На відміну від

Британська компанія QS Quacquarelli Symonds оприлюднила черговий міжнародний рейтинг університетів QS World University Rankings 2013/14. Цього року він включає 800 кращих університетів світу. Склад першої четвірки не змінився. Очолює рейтинг Массачусетський технологічний інститут (США), за ним – Кембриджський університет (Велика Британія), Гарвардський університет (США), Університетський коледж Лондона (Велика Британія). Україна представлена в цьому рейтингу чотирма університетами. Порівняно з попереднім роком, Київський національний університет імені Тараса Шевченка покращив свої позиції й увійшов до групи «441-450», а Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут» закріпив своє місце в групі «601-650». Донецький національний університет та Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» потрапили до восьмої сотні кращих університетів світу (місія «701+»).

українських навчальних програм, переобтяжених теорією, в іноземних навчальних закладах більше уваги приділяється практиці. Освіта за кордоном має більш прикладний характер, і випускник європейського вишу може одразу розпочати роботу за фахом.

Катерина Говорун цього року стала студенткою магістратури Університету фінансів та управління у Варшаві. – Треба рухатися в Європу, це перспективно, – вважає дівчина. – А Польща – в Євросоюзі, тож можливостей тут більше. В Україні немає стабільності, складно знайти хорошу роботу. Крім того, польська освіта має практичну направленість і вчитися цікаво. Децю складно опанувати мову, але якщо хочеш залишитися і потім працювати в Польщі, то мову слід вивчати.

Протягом шести місяців випусниця Київського національного університету театру, кіно і телебачення Наталія Красильникова навчалася за стипендіальною програмою міністра культури Польщі Gaude Polonia у кіношколі Анджее Вайди. Ця програма призначена для молодих митців з країн Центральної та Східної Європи.

– З огляду на ці півроку можу сказати, що для мене вони стали еквівалентом п'ятирічного навчання в Україні. Не через те, що українська професура гірша чи навчальний процес побудований інакше, а тому, що польська кіношкола, як і кіновиробництво, перебуває в інших життєвих реаліях, а саме в реаліях комерційного виробництва, – розповідає Наталія. – Бажання зрозуміти ці процеси було одним із ключових, коли я звернулася за підтримкою до програми Gaude Polonia. На мою думку, саме таких знань не вистачає молодим українським кінематографістам і українській кіношколі для успішного розвитку та промоції своїх проєктів.

Дев'ять років тому студентка з України Владислава Фантова приїхала до Праги. Вступивши на підготовче відділення, вивчала мову, адже у місцевих вишах навчання чеською – безкоштовно. Через рік стала студенткою факультету електротехнічного факультету Чеського Технічного Університету в Празі й навчалася за спеціальністю «кібернетика та вимірювання», а згодом там же здобула спеціальність «медична інженерія». Сьогодні аспірантка електротехнічного факультету, займаючись фізикою плазми, згадує, що свого часу вступала до вишу в Україні.

– Одразу після школи я вступила на медико-інженерний факультет Київського політехнічного. Та побачивши застаріле обладнання, на якому довелося б вчитися, вирішила, що в цьому немає сенсу. З такими знаннями неможливо працювати з новою технікою в серйозній організації, ані в українській, ані в міжнародній, – розповідає Владислава. – А з освітою, яку я отримала в Чехії, завжди можна повернутися в Україну і розвивати технічну галузь. Моя мрія – повернутися і викладати у Київському політехнічному університеті.

“Серед усього студентського контингенту українці вирізняються активністю, наполегливістю й цілеспрямованістю.”

> Українці – кращі

Вочевидь, серед усього студентського контингенту українці вирізняються активністю, наполегливістю й цілеспрямованістю. Вони не схильні до криміналу, дотримуються міграційного законодавства і не створюють проблем навчальному закладу. Отже, українські студенти завжди бажані для іноземних вишів. Наприклад, попри складну міграційну ситуацію у Франції, лише цього року на навчання до цієї країни виїхало близько двохсот українців. Нині понад вісімсот громадян України є студентами вищих навчальних закладів Франції. За даними Німецької служби академічних обмінів (DAAD), 2012 року українські студенти в Німеччині посідали шосте місце з-поміж студентів-іноземців. У німецьких вишах навчаються і проводять дослідження близько 8800 молодих людей з України.

> Загроза безробіття

Згідно з результатами опитування, проведеного Інститутом Горшеніна серед українських студентів, проблема працевлаштування молоді є найбільш актуальною: 64,5% респондентів відповіли, що саме це питання турбує їх найбільше. Водночас лише кожен третій (29,1%) український студент задоволений життям в Україні і бачить перспективи для себе. Серед напрямів можливої еміграції найпопулярнішими є США (16,25%) та Велика Британія (15,6%). Власне, неможливість вдалого працевлаштування в Україні та страх перед безробіттям є основними причинами того, що молодь прагне залишитися за кордоном. Минулорічне опитування, проведене міжнародним кадровим порталом

h.ua, свідчить, що 48% української молоді, яка має вищу освіту, прагне виїхати з України. Водночас 5% респондентів планують використати навчання за кордоном для того, щоб залишитися там працювати.

Отримавши освіту за рубежом, більшість студентів шукає роботу за фахом або може займатися діяльністю, що не відповідає отриманій кваліфікації. Якщо їм вдається знайти прийнятне робоче місце, на яке не претендує жоден громадянин країн ЄС, то є можливість отримати тимчасовий дозвіл на проживання. Як правило, цілком можливо накопичувати досвід, працюючи за кордоном як під час навчання, так і після нього. Інформацію щодо цього можна отримати у відділі міжнародних зв'язків вищого навчального закладу. Зрозуміло, навчатися за кордон відрізняє активна, цілеспрямована молодь, а таким людям знайдеться місце на ринку праці. Тим більше, що зазвичай вони мають два, а то й три дипломи, оскільки першу вищу освіту здобувають ще на Батьківщині.

Тож, виїхавши на навчання за кордон, українські юнаки та дівчата бачать перед собою багато принад і спокуса залишитися тут досить велика. Як правило, є кілька шляхів, які обирають юні мандрівники. Продовжуючи навчання, вони переїзять з країни в країну, далі вглиб Європи. Влаштувавшись на роботу, наполегливо будують кар'єру і поступово здобувають громадянство. Найбільш талановиті залишаються у вишах, отримавши гранти на дослідження, і займаються науковою роботою. Комусь пощастить знайти серед місцевих мешканців свою половинку і, одружившись, залишитися там назавжди. Однак всі ці варіанти досягти успіху вимагають наполегливості, таланту і просто удачі. А в більшості випадків причин, аби повернутися на Батьківщину, також достатньо: родинні зв'язки, сімейний бізнес, переваги на українському ринку праці з міжнародним дипломом, труднощі адаптації за кордоном, а також природне бажання жити на своїй землі. К

Підготувала Леся МЕДВЕДЕНКО

ЧОМУ СТУДЕНТИ З УКРАЇНИ ТАКІ БАЖАНІ У ЗАКОРДОННИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ?

На це запитання відповів декан Чеського технічного університету, професор Йозеф Росіна.

– Студенти з України прагнуть до знань. Вони свідомі того, що бажаві здобути освіту в державі, яка є членом ЄС. Вони усвідомлюють, що, отримавши диплом у країні, що належить до Євросоюзу, зможуть працювати будь-де. Ця молодь більше цілеспрямована, аніж чеські студенти. Українські старанно вчать, працюють і відповідально ставляться до навчання.

НАТО

ДАЛЕКО І БЛИЗЬКО

Весна 2014 року змінила нашу країну. І найбільше у її ставленні до таких, здавалося б, зрозумілих явищ, як безпека, мир, захист, солідарність, патріотизм. А відповідно змінилося й ставлення до українських силових відомств, до людей, які покликані захищати країну попри будь-які політичні колізії, міжнародні ускладнення чи матеріальні негаразди. У часи небезпеки, коли всі тільки й говорять про місце України в сучасному світі, її громадяни активно висловлюють свою позицію. Нейтралітет вже не є домінуючою позицією. Демонстрація європейського вибору України і перспектива її приєднання до ЄС та НАТО серйозно непокоїть східного сусіда. Геополітичне положення України між Росією і НАТО – водночас і перевага, і очевидна проблема.

Зовнішня агресія з боку братнього народу переконала українців, що пацифістські ілюзії можуть дорого коштувати не лише державі в цілому, а й кожному з нас. Стало очевидно, що армію слід підтримувати й розвивати. І використовувати для цього всі засоби, у тому числі підтримку міжнародних організацій. Так, після подій у Криму громадська думка щодо ставлення до Євroatлантичного Альянсу стала стрімко змінюватися. Українці усвідомили, що самостійно складно захиститися від зовнішньої агресії. На запитання порталу новин tsn.ua «Як ви вважаєте, чи повинна Україна терміново подати заявку на вступ до НАТО у зв'язку з подіями в Криму?» 79,6% респондентів відповіли схвально. На початку березня до Верховної Ради було внесено законопроект на підтримку вступу України в НАТО. Чи не запізно Україна зробила крок назустріч Альянсу, відмовляючись від позаблокового статусу? І чи допоможе це зберегти суверенітет держави і цілісність українських кордонів? Розглянемо докладніше...

У ПОЛОНІ СТЕРЕОТИПІВ

Українська влада давно й наполегливо намагається наблизитися хоча б до стадії переговорів про вступ у НАТО. Однак в українському суспільстві тривалий час панували радянські стереотипи щодо системи трансатлантичної безпеки. Численні соціологічні опитування фіксували стійке негативне ставлення українців до Альянсу. Зокрема, в ході соціологічного опитування Центру Разумкова, проведеного в липні 2009 року, за вступ України в НАТО висловилося лише 20,1% респондентів, 59,3% – проти (у липні 2006 року співвідношення було відповідно 16,3 та 63,2%). Це відчутно гальмувало переговорний процес, адже українська влада не надто схильна до непопулярних політичних кроків, побоюючись несприятливих для себе наслідків на чергових виборах. Результати дослідження, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова та Соціологічною групою «Рейтинг» з 28 березня по 2 квітня 2014 року в усіх регіонах України, за винятком Криму, показують, що 35,8% опитаних підтримують вступ в НАТО, 47,9% – проти. Отже, загальна тенденція до збільшення кількості прихильників Альянсу зберігається, однак поки що противників цього більше.

Що ж так лякає українських громадян у перспективі членства в міжнародній безпековій організації? Деякою мірою – політична складова цього впливового союзу, участь в якому суттєво обмежить самостійні рішення і кроки України. Насторожують і реформи, яких вимагає членство в Альянсі. Адже реформування – це зміни, а вони можуть бути досить болючі, бо стосуватимуться не лише військової, а загалом економічної й

соціальної сфери. Вступ у НАТО передбачає, зокрема, модернізацію економіки та її детінізацію, впровадження новітніх технологій і пошук нових ринків збуту для української продукції, розширення співробітництва з якнайбільшою кількістю країн, а це потребує значних зусиль і послідовних дій. Більшість з цих вимог, які, на перший погляд, видаються позитивними, насправді проходять складно, повільно й болісно, а отже, нині викликають певний спротив у суспільстві.

Так, наприклад, реформа Збройних Сил України, покликана наблизити їх до критеріїв армій країн – членів НАТО, передбачає скорочення особового складу, що неминуче стане причиною соціального невдоволення, адже у нас і без того високий рівень безробіття. Але ж, з іншого боку, вже

кілька років поспіль НАТО допомагає Україні у вирішенні проблем перекваліфікації та соціальної адаптації військових, звільнених у запас, зокрема запроваджуються програми з вивчення основ підприємницької діяльності та іноземних мов. Крім того, слід дивитися на перспективу, адже в результаті реформування можна сподіватися, що Україна матиме професійну, високооплачувану і, нарешті, боєздатну армію.

Іншим каменем спотикання для багатьох противників НАТО були побоювання, що після вступу українці змушені будуть

брати участь в спільних військових операціях Альянсу. Після участі радянських військ у війні в Афганістані це один з найбільш стійких стереотипів у свідомості громадян пострадянського простору. Варто зауважити, що, попри задекларований принцип щодо захисту країн-членів, на цьому етапі Альянс провадить військові дії поза межами НАТО. До речі, їх є два види: операції з підтримання миру та операції з примусу до миру. Різниця в тому, що перші проводяться за згодою всіх конфлікуючих сторін і спрямовані на виконання вже досягнутих угод, а другі не передбачають згоди ворогуючих сторін на стороннє втручання. В ході таких операцій збройні сили НАТО використовуються в наступальних цілях для знищення військових об'єктів та озброєних груп.

За період, що минув після першого військового втручання в 1994 році, НАТО орга-

Організація Північноатлантичного договору (ОПАД), НАТО, або Північноатлантичний Альянс, ПАА – міжнародна політично-військова організація, створена 4 квітня 1949 року. Нині 28 держав є членами НАТО. Головним принципом організації є система колективної оборони, тобто спільних організованих дій всіх її членів у відповідь на атаку з боку зовнішньої сторони.

НАТО народилася як результат неспроможності ООН того часу забезпечити мир у світі, тоді, коли СРСР ветоував багато постанов Ради безпеки цієї організації. Для легітимізації нового утворення скористалися п. 51 Статуту ООН у ч. 5 в рамках легітимного колективного захисту. Створений у 1955 році так званий Варшавський договір став фактично геополітичною протиположністю НАТО, і конфронтація між цими блоками тривала до розпаду СРСР.

нізує операції, спектр яких постійно розширюється. Сьогодні у виконанні завдань НАТО в усьому світі беруть участь близько 140 тис. військовослужбовців, які успішно проводять складні наземні, повітряні та морські операції. Ці сили діють нині в Афганістані, Косово, Лівії, на Середземному морі, поблизу берегів Африканського Рогу, в Іраку і Сомалі.

Нині з усіх соцмереж лунають заклики: Захід має захистити Україну аж до військового втручання військ НАТО. Варто замислитися: перш ніж претендувати на підтримку, треба бути готовими надати її іншим. Адже саме через небажання брати участь у колективній обороні держав регіону Україна позбавлена можливості вимагати захисту. До речі, в лютому 2012-го Центр Разумкова дослідив можливість надання Україною військової підтримки іншим країнам, які зазнали військової агресії. Лише 25,3% респондентів висловилися схвально, а 54% відмовилися захищати партнерів.

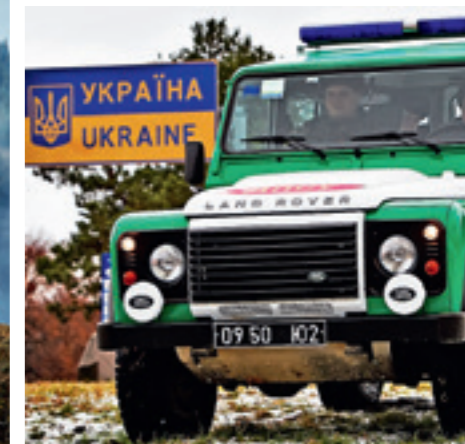
КРОК ЗА КРОКОМ

Офіційною основою відносин між НАТО і Україною є Хартія 1997 року про особливе партнерство, відповідно до якої створено Комісію «НАТО – Україна». Діалог і співпраця з НАТО сформувалися у нас досить успішно з широкого кола питань. Україна, зокрема, виявила себе важливим учасником процесів євроатлантичної безпеки, беручи участь в операціях під проводом Альянсу. Основним документом, що визначає напрями співробітництва України з НАТО, є Річна національна програма.

Як зазначає директор Офісу зв'язку НАТО в Україні Марчін Кожіел, співпраця в рамках Річної національної програми є чудовим інструментом, за підтримки якого НАТО і члени Альянсу можуть допомагати Україні трансформувати державу й запроваджувати ефективну політику в п'яти ключових сферах, а саме: політичні, економічні, оборонні, військові, ресурсні, безпекові та правові питання. Цей документ визначає найважливіші зовнішньо- та внутрішньополітичні кроки. Декілька пунктів цієї програми присвячені питанням кордонів, а отже, пов'язані з діяльністю прикордонного відомства.

Серед основних завдань, що покладаються на Державну прикордонну службу, є реалізація заходів Концепції інтегрованого управління кордонами, забезпечення розвитку двостороннього співробітництва з прикордонними відомствами суміжних держав, реалізація проекту за програмою «Підтримка секторальної політики управління кордоном в Україні», реалізація проектів зі створення центрів тримання та тимчасового розміщення нелегальних мігрантів в Україні.

Українські охоронці кордонів обмінюються з колегами із суміжних держав – членів ЄС та НАТО інформацією та проводять спільні заходи для боротьби з нелегальною міграцією, торгівлею людьми, контрабандою товарів. У рамках програми співробітництва протягом 2004–2013 років підрозділи охорони кордону Держприкордонслужби отримали обладнання на суму близько 34 млн доларів США. Також проведено близько трьохсот курсів та підготовлено 7,5 тис. інспекторів прикордонної служби з питань нерозповсюдження зброї масового знищення. Завдяки міжнародній допомозі Україна стала майже не-

прохідним бар'єром для охочих переправити територією нашої країни заборонені речовини. Крім того, українські прикордонники мають брати участь в консультаціях з відповідними органами Альянсу та державами – членами НАТО з питань розбудови ефективної системи реагування на кризові ситуації.

Ще одним важливим аспектом відносин є підтримка, що її надає НАТО та окремі держави – члени Альянсу, в просуванні реформ в Україні, зокрема її зусиль щодо модернізації структур безпеки і оборони. Серед кроків назустріч Україні – численні проекти, які проводить Альянс, а саме: створення Трастового фонду для ліквідації надлишків застарілих боєприпасів, збереження найбільшого в Європі полігону «Яворів» у Львівській області, освітні та організаційні проекти для поглиблення співпраці силових відомств країн Альянсу та України.

Попри активні кроки щодо зближення з НАТО в нинішніх умовах Україна не готова вступити до цієї організації – ні організаційно, ні економічно. Зокрема, на цьому наголосила міністр оборони Німеччини Урсула фон дер Ляйен, пояснивши це тим, що наша країна не відповідає основним вимогам для вступу в НАТО.

ЦІНА ПИТАННЯ

Багато українців цікавить, скільки коштуватиме вступ в НАТО. Адже очевидно, що членство в міжнародних організаціях – справа не з дешевих, а Україна і без того потерпає від дефіциту бюджету та інфляції. Вартість вступу залежить насамперед від політичних чинників. Досі НАТО вимагала від претендентів на членство лише обмежених оборонних зусиль, які означали незначне збільшення оборонних витрат. До речі, неофіційно перед-

бачається, що члени Альянсу витрачають на оборону не менше 2% ВВП. Однак насправді з 28 членів цього дотримуються лише Британія, Греція та Естонія. Середній відсоток військових витрат інших учасників склав 1,4% через фінансову кризу. Винятком є лише США, де за минулий рік витрати на оборону сягнули 4,4%. Відносно України можна лише сподіватися, що НАТО не вимагатиме значних витратів на переозброєння та підготовку української армії, оскільки наявні оборонні

можливості нашої країни значно вагоміші, ніж у більшості держав, що вступили в НАТО у 1999–2004 роках. Крім того, стратегічна значущість України для європейської безпеки робить її інтеграцію в НАТО насамперед політичним кроком, а вже в другу чергу – військовим. Тим не менш, декілька фінансово обтяжливих умов доведеться виконати, якщо Україна наважиться приєднатися до Альянсу. Так, обов'язковими є модернізація армії та озброєння відповідно до вимог НАТО, організаційні зміни, спрямовані на структурну сумісність Збройних Сил України з армією НАТО, підпорядкування цивільному керівництву, зокрема парламенту країни.

Звичайно, певні переваги, щоправда, у віддаленій перспективі, також існують. Безперечно, вступ в НАТО сприятиме покращенню інвестиційної привабливості країни для міжнародних інвесторів. До речі, досвід попереднього розширення цієї організації досить красномовний. Так, в економіку Польщі в 1997 році було інвестовано 2,7 млрд доларів, а в 1999-му – році вступу в НАТО – 8 млрд. Так само значно зросли закордонні інвестиції в Румунії, Чехії, Болгарії після приєднання до Північноатлантичного Альянсу.

ДОСВІД СУСІДІВ

Цього року Польща відзначила п'ятнадцяту річницю вступу до Північноатлантичного Альянсу. Її прагнення здобути членство в НАТО спричинене передусім негативним історичним досвідом, що був пов'язаний з Другою світовою війною та післявоєнною історією, коли в геополітичному просторі домінував СРСР. Польща розпочала дипломатичну діяльність з наміром здобути членство в НАТО після припинення існування Організації Варшавського договору в 1991 році.

Після демократичних парламентських виборів на початку 90-х всі політичні сили Польщі визнали євроатлантичну інтеграцію єдиним засобом гарантувати економічну,

мілітарну безпеку та суспільний розвиток. Змінювалися уряди і коаліції, а цей напрям зовнішньої політики та національної безпеки залишався незмінним. Такий вибір вплинув на громадську думку. Скажімо, з 1993 року 57% поляків позитивно ставилися до членства в НАТО, а за кілька днів до вступу Польщі до Альянсу 67% опитаних висловилося за підтримку такого кроку.

Копіткі, але наполегливі дипломатичні кроки спрямовувалися на те, аби переконати керівників країн Західної Європи, США і Росії, що з прийняттям в НАТО нових членів розшириться зона безпеки та економічної стабільності. У перехідний період робота концентрувалася на продовженні політично-військових реформ, визначених Планом дій щодо членства, вдосконаленні законодавства, врегулюванні прикордонних справ із сусідніми країнами. Задля здобуття якнайширшої підтримки на тоєвських устремліннях було організовано інформаційно-просвітницьку роботу для роз'яснення корисності вступу та зобов'язань Польщі після входження в НАТО. Лобіювання в парламентах держав – членів НАТО польських устремліннях щодо членства в Альянсі стало червоною ниткою міжнародної діяльності. Делегації Сейму і Сенату, урядові делегації на всіх рівнях, впливові бізнесмени в Польщі та за кордоном, а також польські неурядові організації розпочали останню битву за вступ у НАТО, яка закінчилася успіхом у березні 1999 року.

Досвід польського суспільства на шляху просування до НАТО показує, що рішення про членство в цій організації повинно виходити з усвідомленого прагнення влади і громади гарантувати безпеку держави. Польща пройшла складний шлях реформ, головною рисою яких у військовій галузі було перенесення акцентів з кількості

збройних сил на користь мобільності та сучасності військ. Не варто забувати також про економічний аспект присутності в НАТО, про безпосередню користь для польської економіки, яку нині вважають стабільним і передбачуваним ринком, що дотримується норм міжнародного права. Польща отримує фінансування в рамках Програми інвестицій НАТО у сфері безпеки (NSIP). У 1999–2013 роках з бюджету NSIP вона отримала інвестицій близько 1,4 млрд злотих.

Очевидно, що лише наполегливість і одностайність польської влади допомогли цій державі отримати квиток в НАТО. Чи здатні українські урядовці до такої єдності заради безпеки своєї країни? Як відомо, в українському політикумі досі немає одностайної думки щодо того, чи варто Україні приєднуватися до Альянсу. А з 2010 року взагалі ліквідовано міжвідомчу комісію з питань підготовки України до вступу в НАТО та національний Центр з питань євроатлантичної інтеграції. Можливо, українські можновладці знайдуть інший шлях захистити Україну?

За останні 20 років війська НАТО взяли участь у 35 операціях, з них вісім – щодо стримування і оборони та 27 – з реагування на кризу. Серед найбільш резонансних і тривалих втручань:

- з 1994 р. – перша військова операція в Боснії і Герцеговині.
- з 1999 р. – операція «Союзна сила» в Югославії.
- з 2001 р. – операція «Активні зусилля» у Середземному морі щодо припинення незаконного обігу зброї та матеріалів.
- з 2003 р. – керівництво Міжнародними силами безпеки в Афганістані.
- з 2005 р. – місія в Іраку з підготовки кадрів для іракських силових структур.
- з 2008 р. – участь у міжнародних операціях з протидії піратству поблизу берегів Африканського Рогу.
- з 2011 р. – операція «Об'єднаний захисник» з підтримки опозиційних формувань в Лівії.

НАТО МОБІЛІЗУЄТЬСЯ НА ЗАХИСТ СВОЇХ

До цього часу Україні вдавалося успішно співпрацювати з європейськими міжнародними організаціями, зберігаючи позаблоковий статус і певний нейтралітет. Та у скрутний час, перед загрозою неприхованої інтервенції виявилось, що співпраця замало, аби претендувати на реальну допомогу. Зокрема, НАТО – організація, яка за статутом захищає лише держави, які є членами Альянсу. Так, перед загрозою російської інтервенції останнім часом посилилася охорона держав – членів Південно-Східної Європи. Вже на початку квітня було опрацьовано план посилення колективної оборони східноєвропейських союзників – йдеться про план реагування в екстрених ситуаціях та систему готовності військ усіх рівнів. Країни Балтії і

Польща неодноразово висловлювали занепокоєння через агресивні дії Росії та потенційну військову загрозу. Зокрема, глава МЗС Польщі Радослав Сікорський звернувся до Альянсу з проханням розмістити на території його держави 10 тис. військових.

У свою чергу, виступаючи на підсумковій конференції після екстреної зустрічі глав МЗС країн НАТО, генеральний секретар альянсу Андерс Фог Расмуссен заявив, що НАТО вже посилює охорону повітряного простору країн Балтії, а також активізувало співпрацю з Румунією і Польщею. Дійсно, з середини березня літаки Північноатлантичного Альянсу патрулюють авіаційний простір держав НАТО. Крім того,

NATO посилило свою присутність у Чорноморському регіоні, куди було направлено есмінець USS Truxtun.

Як відомо, організовано спільні навчання ВВС НАТО на території Латвії, Литви та Естонії, спільні польсько-американські військові навчання – на території Польщі, а за участі військово-морських сил США, Болгарії та Румунії відбулися маневри у Чорному морі. Також збройні сили НАТО, а саме військово-морські, повітряні та сухопутні сили 16 країн Альянсу, задіяні в масштабних маневрах, що проходять на півночі Норвегії, за 450 км від російського кордону. Як наслідок, з часу посилення патрулювання повітряного простору Балтії російські військово-повітряні вторгнення чи майже вторгнення зведено до нуля. Висновок: Росія зрозуміла, з чим має справу.

Отже, армія Альянсу всіма засобами демонструє здатність захистити свої території. Однак не поспішає обороняти українські території, попри те, що наша держава має важливе геополітичне значення для Альянсу. Адже якщо Україна не відстоїть свою незалежність й інтервенція РФ продовжиться, то російські війська дуже швидко опиняться біля кордонів країн НАТО.

ЧИ Є ІНШИЙ ШЛЯХ?

Перед загрозою війни, окупації і втрати незалежності варто замислитися нарешті над тим, щоб створити власну боездатну армію. Адже не увесь світ належить до Альянсу, є країни, які дають собі раду з військовими проблемами. Пригадаймо часи, коли служити в армії було почесно і вигідно. Звичайно, потрібні реформи українського війська, мо-

дернізація, технічне й моральне оновлення. Чому не створити нову боездатну армію замість пристосовувати те, що залишилося, до вимог НАТО.

Існують приклади національних армій, які ефективно захищають свою країну, є самодостатніми і професійними. Так, наприклад, вже понад двісті років Швейцарія уникає війн, зберігаючи нейтралітет, при цьому має чи не найбільш боездатну армію в світі. Не рахуючи міліції, професійні солдати становлять лише близько п'яти відсотків військово-службовців цієї країни. Всі інші фізично придатні чоловіки віком до тридцяти (рідко – до 50) років призиваються на військову службу (18–21 тиждень) та щороку проходять перепідготовку. Це держава, в якій всі чоловіки віком від 20 до 50 років є військовослужбовцями, і більшість мають власну зброю. Швейцарія здатна за дві – чотири години розгорнути із 22-тисячної – 650-тисячну, а за дві доби – 1,7-мільйонну армію. Добре навчену, організовану й озброєну сучасною військовою технікою. Військовий бюджет країни з 7,5 млн населення становить п'ять мільярдів доларів – майже 20%. Служити у війську – справа честі кожного швейцарця. Це престижно і патріотично.

На відміну від мирної Швейцарії, армія Ізраїлю впродовж багатьох років протистоїть зовнішнім втручанням. Тому за законом всі

громадяни Ізраїлю, а також всі, хто постійно проживає на його території, по досягненню 18 років підлягають призову на службу. Більшість військових експертів вважає ізраїльську армію найсильнішою в світі. Звичайно, якщо не брати до уваги ядерну міць США та Росії, адже у звичайній війні вона не застосовується. Так, деякі країни переважають Ізраїль за кількістю озброєння, але за сукупністю чинників, таких як рівень бойової та морально-психологічної підготовки особового складу, компетентність та ініціативність командування, ізраїльській армії немає рівних. Найважливіший принцип цього війська – всі служать в армії, очевидно, обов'язковий і оптимальний, якщо армія існує для захисту власної держави і патріотизм є одним з її постулатів. Найменше ж військо, як показує практика, підходить для нападу і каральних

операцій. В Ізраїлі, як відомо, служать навіть жінки (21 місяць), термін служби чоловіків – 3–5 років. Загалом призовом охоплено 92% чоловічого населення та 60% жіночого. Відпрацьовано систему перепідготовки, яка триває місяць, а також мобілізації резервістів, без чого призовний принцип комплектування втрачає сенс.

Звичайно, така армія відрізняється від нашого уявлення про військову службу. Призовники передусім отримують військову спеціальність, вдосконалюють фізичні й моральні навички виживання в умовах військових дій. Побутові ж питання вирішують приватні організації. Натомість військо готується до відсічі ворогу і захисту держави в будь-який час і за будь-яких обставин. Отже, для захисту найбільш ефективними є патріотично вмотивовані, високоорганізовані, професійно навчені й оснащені сучасним озброєнням національні збройні сили. К

Підготувала
ЛАРИСА СОВА

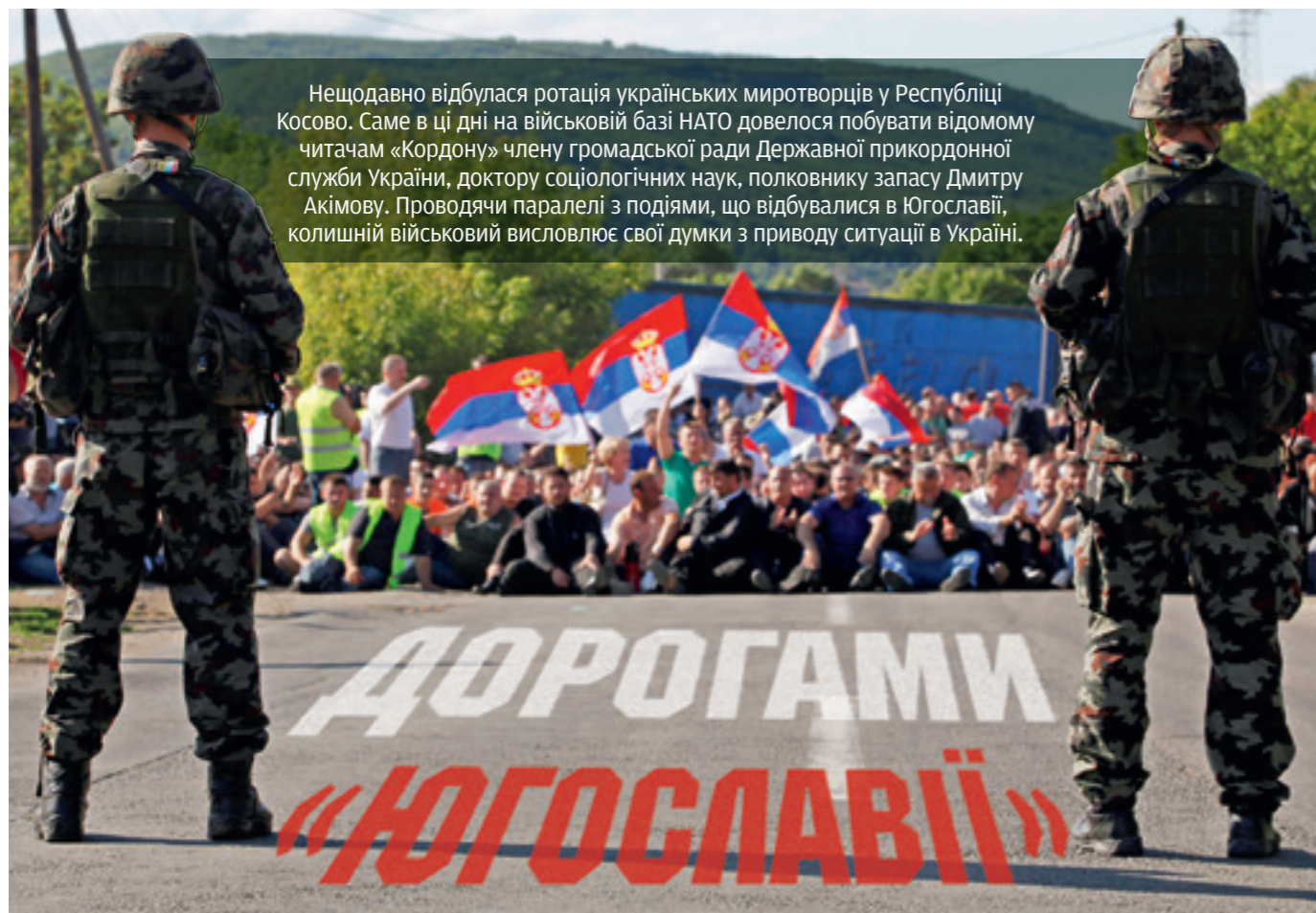

Нині Україна стоїть перед необхідністю остаточного вибору своїх мілітарних устремлень. І в цей час вже недоречно розмірковувати, що було б, якби наша держава була членом НАТО. Очевидно, що ситуація розвивалася б інакше, можливо, не було б анексії Криму і протистояння на Сході. В нинішніх реаліях є декілька варіантів розвитку подій.

ПЕРШИЙ: Україна активізує свої дії щодо вступу до Альянсу в політичному і військовому аспектах. Отримує гарантії колективної безпеки, що дуже добре, адже за всю історію на країни – члени Альянсу жодного разу не нападали. Політичного впливу армії НАТО вистачає, аби не допустити агресії щодо своїх. Однак більшість експертів переконані, що рішучі кроки України в бік НАТО збільшать ризик російської інтервенції, яка матиме на меті зупинити її приєднання до Альянсу. Отже, доведеться впустити війська НАТО на свої території, так би мовити, для стабілізації і «примусу до миру». При цьому варто нагадати, які наслідки це мало в інших країнах, зокрема Югославії, Лівії, Афганістані, Іраку – тисячі жертв, у тому числі серед місцевого населення, десятки тисяч біженців, руйнування міст і сіл. Тож, попри те, що на сьогодні НАТО є досить ефективною стримуючою системою безпеки, для України цей варіант занадто ризикований. Навіть якщо не заглиблюватись у фінансові проблеми і невідповідність вимогам Альянсу.

ДРУГИЙ ВАРІАНТ: відстоювати свій позаблоковий статус і сподіватися на власне військо. Україна має бути готова захищати себе сама. Це вплине на її військову стратегію та оборонний бюджет. У цьому випадку необхідно терміново почати відновлювати те, що руйнувалося останніх двадцять з лишком років. А точніше – створювати нову армію, здатну до кругової оборони в умовах позаблоковості. Після втрати частини території стало очевидно, що збройні сили треба не скорочувати, а збільшувати, забезпечивши їх сучасним озброєнням, професійним рівнем підготовки і матеріальною підтримкою. Це потребує надзвичайно високих видатків, але, як показало життя, на цьому етапі розвитку українське суспільство готове підтримати своє військо. Знову ж таки, це питання має вирішити український народ, і партнери України з Альянсу поважатимуть суверенне право нашої країни на визначення власних пріоритетів.

У будь-якому випадку, ми маємо виходити лише з власних інтересів – і політичних, і військових, а також не забувати про економічне становище. Сьогодні нас підтримують всі країни світу, в тому числі й члени Альянсу, але чи захистять – питання риторичне. Фактично ми обираємо своє майбутнє, і від цього вибору залежить життя всіх українців.

Нещодавно відбулася ротація українських миротворців у Республіці Косово. Саме в ці дні на військовій базі НАТО довелось побувати відомому читачам «Кордону» члену громадської ради Державної прикордонної служби України, доктору соціологічних наук, полковнику запасу Дмитру Акімову. Проводячи паралелі з подіями, що відбувалися в Югославії, колишній військовий висловлює свої думки з приводу ситуації в Україні.

Повертаючись на чверть століття назад, можна констатувати, що СРСР і СФРЮ розпалися майже одночасно. Не обійшлося без кровопролиття. Дякувати Богові, Україна і Білорусь вийшли зі складу Радянського Союзу без людських жертв. Ми всі пам'ятаємо хронікальні кадри, коли група депутатів вперше внесла до зали Верховної Ради жовто-синій прапор. Громадяни новоствореної країни не брали участі в обговоренні питання щодо обрання символів нової української державності. Хоча були пропозиції залишити звичний для всіх прапор та герб УРСР, позбувшись серпа і молота, як це зробили, наприклад, білоруси. Пропонували також як символ незалежної України малиновий прапор Богдана Хмельницького. До тризуба та жовто-синього стяга громадяни України на початку дев'яностих поставилися досить полярно – патріоти вітчизняної історії аргументували тим, що це символіка часів Михайла Грушевського, а ветерани Великої Вітчизняної висловлювали обурення, згадуючи, що тризуб та жовто-сині кольори використовували як свою символіку українці, які воювали на боці німців. Я не виключаю, що в Росії не менш гостро постало таке саме питання, адже на боці фашистів радянським військам протистояли російські військові частини, які використовували синьо-біло-червоні шеврони.

Сьогодні, коли на півдні та сході України учасники радикальних демонстрацій спалюють жовто-сині прапори, можна констатувати факт своєрідної «помсти» східних радикалів своїм західним опонентам. Мовне питання в українській Конституції також було закла-

дене як міна сповільненої дії. Нагадаю, що перші роки незалежності Україна перебувала в очікуванні основного закону. Мені тоді доводилося спілкуватися з Михайлом Сиротю – народним депутатом, який безпосередньо брав участь у підготовці та затвердженні Конституції. Він погоджується, що основний закон був недостатньо досконалим і потребував подальшого шліфування. Хто міг тоді передбачити, що ця недосконалість створить передумови через два десятиріччя для кривавого протистояння між сходом і заходом! А передбачити варто було... У Радянському Союзі питання державної мови не існувало, адже російська була мовою міжнародналь-

ного спілкування, а українська – республіканською. Фактично існували дві рівноправні мови – обидві вивчалися в кожній школі на території України, і ця рівновага всіх влаштувала. У 2014 році парламентська більшість ВР наполягає на статусі української як єдиної державної. Це стало одним із основних подразників, яким своєчасно і повною мірою скористався зовнішній агресор у східних та південних регіонах. Уся країна сьогодні розділилася на майданівців і анти-майданівців. Нейтральних громадян майже не залишилося.

Тепер стосовно колишньої Югославії. Ми переїжджаємо на військовому «уазіку» з одного населеного пункту до іншого, іноді зупиняємось і я фотографую руїни колишніх житлових будинків та православних храмів. Сербі програли війну, але й досі не визнають незалежність Косова, вважаючи його своєю територією. Проте де-факто нова маленька країна розбудовує свою державність. Сьогодні більшість її населення – проалбанські налаштовані мусульмани. Вони – переможці. Один із наслідків війни – дитячий притулок, в якому мешкають сироти. Їхні батьки загинули в громадянському протистоянні. В грудні минулого року на день Святого Миколая українські миротворці зібрали подарункові набори й привезли в сербський притулок. Більш ніж скромне існування цього закладу підтримує уряд Сербії.

На протигагу колишній економічно потужній і самовпевненій Югославії Косово практично не має власної промисловості, хіба що видобуває корисні копалини на продаж за кордон. Колишні міжнародні гірськолижні курорти припинили роботу ще з початком військових дій. Однією з ознак нещодавньої громадянської війни в Косово була так звана «війна поліцейських», коли правоохоронці опинилися по різні боки барикад. Я впевнений, що кожний громадянин України, читаючи ці рядки, усвідомлює, наскільки близько від рокової межі стоїть зараз наше суспільство. Повертаючись до Косова, зазначу, що порядок у країні повністю контролюється кількома базами НАТО та місцевою поліцією. Крім українських миротворців мені пощастило поспілкуватися, навіть вручати нагороди «Золотої Фортуни», з військовослужбовцями США, Польщі, Німеччини, Вірменії, Італії, Франції, Швейцарії, Туреччини, Словенії. Всі вони діють під керівництвом НАТО. Хоча громадянських протистоянь у Косово вже давно немає, кожний миротворець ні на хвилину не залишає зброї – чи то на вулиці, чи на базі, спортивному майданчику, в ідальні кожен мусить мати при собі зброю. Такі правила.

Важко уявити, що місцеве населення вийде на несанкціоновані демонстрації. Про такі волевиявлення тут давно забули. Уявіть, порядок у країні контролюють миротворці, які не знають місцевої мови. Спілкування в контин-

генті відбувається англійською, яка для більшості військових є іноземною. Зрозуміло, що вигукувати іноземним військовослужбовцям будь-які гасла, наприклад «міліція з народом», безперспективно. Ніхто в Косово не додумався кинути в бік натовських вояків бруківку чи пляшку із запалювальною сумішшю. Часи радикальних волевиявлень для колишніх громадян Югославії залишилися в минулому.

Сьогодні Україна стоїть на порозі громадянської війни. Прибічники Майдану та Антимайдану вимагають один від одного звільнення адмінбудівель та проїжджих частин у Києві, Донецьку, Луганську... Політичні сили, кожна на свій лад, підтримують ту чи іншу сторону протистояння. Статус цілісної

України сьогодні тримається на залишках здорового глузду з обох боків, а ще на плечах наших військовослужбовців та правоохоронців. З легкої руки журналіс-

тів усіх нас – міліціонерів, прикордонників, міноборонівців – називають «силовиками». Нехай називають, нас це не ображає. Нині цей вираз є особливо влучним. Адже від нас залежить, чи вистачить їй, щоб зберегти країну. Кожний знає, що військовослужбовці і правоохоронці знаходяться поза політикою. Отримавши погони, ми обрали для себе три основні складові для визначення власних дій протягом служби. Це – Присяга, Закон і Наказ. Та сьогодні, стримуючи масові заворушення й інші протиправні дії, ми пам'ятаємо, що Закон не розділяє українців на майданівців і антимайданівців, на російськомовних і україномовних. Перед Законом всі рівні. Кожного, хто розхитує в той чи інший бік суспільство, ми маємо зупинити. Будемо сподіватися, що вітчизняним «силовикам» вистачить власних сил, аби зупинити громадське протистояння і зберегти цілісність нашої країни. К

Підготував
Дмитро Акімов

УКРАЇНЬСЬКА ТЕЛЕВІЗІЙНА ПРОГРАМА «КОРДОН ДЕРЖАВИ» ВІДЗНАЧАЄ 20 РОКІВ В ЕФІРІ

ЗА ІДЕАЛАМИ ІДАЛЬГО

У той час, коли відбувалося становлення нашої держави і розбудовувалися кордони незалежної України, в ефір національного телебачення вперше вийшла телевізійна програма «Кордон держави». Ніби літописні сторінки, кожна хвилина її ефіру зберігала перші кроки українських прикордонників, висвітлювала кожний етап розвитку Державної прикордонної служби. Автором програми став журналіст Укртелефільму Володимир КУЗНЕЦОВ. Саме його яскраві репортажі з острова Тузла, Керченської протоки, Зміїного, із сухопутних і морських рубежів України пам'ятають глядачі. Однак мало кому відомо, що ведучий програми «Кордон», крім режисерської, має ще й акторську освіту. На початку кар'єри він грав на сцені столичного театру імені Івана Франка з такими корифеями сцени, як Наталя Ужвій, Володимир Дальський, Степан Олексенко, Богдан Ступка. Але примхлива доля розпорядилася по-своєму... І ось – телевізійний проект, присвячений охороні рубежів незалежної України. Майже на двадцять років Володимир Кузнєцов став обличчям вітчизняного кордону. Разом зі знімальною групою об'їхав він усе прикордоння, аби показати, як служать «зелені кашкети», чим вони живуть і про що мріють.

– Володимире Івановичу, ви – автор і ведучий програми «Кордон держави», але починали актором. Чому так кардинально змінили профіль діяльності і врешті стали режисером?

– Мені завжди хотілося не лише грати, а й знаходити те, що допомагає краще виконати ту чи іншу роль. Це приваблювало навіть більше, ніж сцена. Акторська діяльність є складовою режисерської професії. Не володіючи елементами акторської майстерності, режисеру важко зрозуміти, як актора можна підвести до виконання ролі, до репліки, до відчуття, якого він прагне досягти в своїй постановці чи фільмі. До речі, вступав я спочатку на режисерський факультет, але якось не поталанило. Хоча Віктору Борисовичу Кісіню, до якого я тоді потрапив на курс, більше сподобалися мої акторські дані. Власне, він і порадив пройти спочатку школу актора, а потім продовжити навчання режисурі. Так сталося – і я не жалкую.

– Як складалася ваша акторська кар'єра?

– Першою і, мабуть, найбільш яскравою була роль у дипломному спектаклі «Людина з Ламанчі», де я грав Дон Кіхота. Це ефектна роль з глибоким смисловим та емоційним наповненням. Думаю, саме вона стала основоположною для мене на все життя. Згодом, власне завдяки цій ролі, мене і запросили до театру імені Івана Франка, де я працював на великій сцені разом з відомими українськими акторами в спектаклях «Ярослав Мудрий», «Дикий Ангел» та інших.

Чергове інтерв'ю

Туза

Тільки правду

Монтаж програми, 1994 р.

Під час зйомок фільму про Софію Ротару «Монолог про любов»

Суми: -27°C

– Не помилюсь, якщо скажу, що образ Дон Кіхота, з якого починався ваш акторський шлях, допоміг у створенні авторської телепрограми в нелегкій дев'яності?

– Я вважаю, образ Дон Кіхота має бути домінантою для кожного чоловіка. І якщо бути ширим, то кожен з нас глибоко в душі прагне того високого ідеалу, якого прагнув ідальго. Дон Кіхот несе в собі ідею боротьби за людину, за особистість. Напевно, як і Гамлет, це головна роль в театральному мистецтві. Я досі пам'ятаю слова, які виголошував зі сцени:

*Мечтать, пусть нелепа мечта!
Борьтсья, когда побеждён!
Искать непосильной задачи
И жить до скончанья времён!*

*Любить, пусть обманет любовь!
Остаться неведомо где!
Когда опускаются руки,
Тянутсья к далёкой звезде!..*

На мою думку, ця обітниця Дон Кіхота актуальна для кожної людини, особливо для молоді – за будь-яких обставин, незважаючи ні на які труднощі, прагнути тієї далекої зірки, йти до сакраментальної мрії, яку ставиш перед собою в житті.

– Напевно, творчий заряд і потенціал був такий сильний, що його вистачило і на успішний старт, і на двадцять років життя програми?

– Аби відповісти на це запитання, слід пригадати той час і як виникла телепрограма. Тоді я працював на студії Укртелефільм, як режисер знімав телефільм «Межа». Образ межі – це та грань, за якою починається щось нове. Фільм був про розподіл землі, яку обіцяв селянам спочатку Ленін, а потім і всі керівники Радянського Союзу. Нічого цього не сталося ні тоді, ні тепер. Фільм мав непоганий розголос. Це був 1994 рік. Тоді головний редактор зауважив, що і тепер відбувається розподіл, але вже Радянського Союзу, встановлюються нові межі, і висловив ідею створити програму про це відмежування, про наших прикордонників, які в той час були в епіцентрі змін. Цю ідею

підтримав тодішній керівник прес-служби Прикордонних військ Петро Іванович Медвідь і запропонував зробити цикл програм про кордон, який проходить етап становлення. Єдина вимога, яку він поставив, це прикордонники – елітна служба, тож програма має бути відповідною. І перший пілотний випуск слід було зробити зразковим, аби мати підтримку керівництва.

З ДОВІДКИ «КОРДОНУ»:

Програма «Кордон держави» – чотириразовий лауреат Міжнародного фестивалю екранних мистецтв «Кінотур», володар премії «Смарагдова ліра» у номінації «За кращий фільм». Володимир Кузнецов – Почесний прикордонник України, нагороджений медалями «За віру і вірність», «За мужність в охороні кордону», «За сприяння в охороні кордону».

– Пригадуєте зйомки першої програми? Мабуть, незвично було в атмосфері прикордонної території?

– На перші зйомки з нами до Ужгорода поїхав підполковник Анатолій Володимирович Самарченко. Завдяки йому нам вдалося організувати надзвичайно динамічну ситуацію на кордоні. Затримання, постріли, ракетниці, пошукові собаки – такий «екшн», все було настільки автентичне, що коменданту, відповідальному за цю ділянку, зателефонували колеги з іншого боку кордону. Здається, це були словаки, стурбовані тим, що відбувається і чи не слід їм втрутитися і надати допомогу. Епізод став родзинкою нашого фільму. Керівником відомства тоді був Валерій Олександрович Губенко. Заручившись його підтримкою, телепрограма «Кордон держави» відправилася у далеке, майже двадцятирічне плавання...

– Тобто ви як автор та режисер програми вимагали правди у кадрі, як у Станіславського: «віру – не віру»...

– Звісно, готуючи сюжет, ми не могли знімати реальні події під час затримання. Неможливо було йти в ніч, у засідку з прикордонним нарядом. Можна було тільки після реальної події змодельовати ситуацію. Тут мені й допомогли дві мої професії. Актор, ставши режисером, гостро відчуває фальш. Якщо офіцери, прапорщики, солдати не могли увійти в запропоновану роль і починали награвати, мене це не влаштовувало. Я зупиняв зйомки і вимагав поводитися природно, без показухи. Пояснював: я приїхав знімати ваше реальне життя, а не кумедні сценки, які ви пропонуєте. Я не маю спеціальної журналістської освіти, в Ленінградському інституті на режисерському факультеті викладався лише курс журналістики, та акторський досвід компенсував це сторицею. Журналіст повинен докопатися до істини, а актор завжди відчує, коли людина в кадрі не щира. Під час інтерв'ю я завжди намагався витягти з людини суть, якою вона є насправді. Адже кордон – це, за великим рахунком, доля для кожного з тих, з ким я спілкувався.

– Двадцять років на кордоні... Може, коли ви відчували, що на камеру твориться історія?

– Думаю, історія твориться завжди, навіть поки ми з вами спілкуємося. За двадцять років в ефір Першого національного каналу вийшло більш як триста телепрограм «Кордон держави», і в кожній є частка історії. Я, як автор, ведучий та режисер, не можу виділити серед сотень якусь одну. Мені хотілося, щоб у нас не було «прохідних передач». Над кожною намагався працювати максимально відповідально. Однак були телепрограми, зйомки яких запам'яталися найбільше. Наприклад, у 1998 році ми працювали у Кременчуцькому аеромобільному загоні. Знімали сюжет про спецназівців прикордонників, які демонстрували всілякі видовищні прийоми – розбивали голую цеглину, дошки і трілітрові банки, стрибали

з 25-метрової вежі. Заради класного кадру ми з оператором також залізли на вежу, застали туди камеру, яка важила 14 кг, а шта-тив – 15. З висоти дев'ятиповерхового будинку кадри були досконалі. Відзняли і вже хотіли вертати назад. Та, як виявилось, з вежі східцями міг спускатися лише офіцер, а всі інші мали стрибати в ту прірву. Ось тоді я відчув, що таке десантник – довелося стрибати. Виняток зробили тільки для оператора, бо він з камерою. Враження незабутні, хоча стрибав і не з літака. А ввечері керівник аеромобільної групи вручив мені значок з номером один. За єдиний стрибок. Напевно, такої підвіски немає в жодного десантника. З одного боку – смішно, а з іншого – це моя гордість.

– А з літака доводилося стрибати?

– Не стрибав жодного разу. Але неодноразово літали і знімали з повітря. Оператора, звичайно, прив'язували. Одного разу, коли знімали ювілейну програму до п'ятиріччя Держприкордонслужби, полетіли над морем на вертольоті. Оператор Борис Берізка весь час вимагав летіти повільніше, щоб не обганяти катер. Спочатку льотчик терпляче слухав і мовчав, а потім дуже спокійно сказав: «Повільніше – впадемо...»

– Операторам, як я розумію, доводилося працювати в доволі екстремальних умовах...

– Так, бували різні випадки, і на вертольоті, і в бронетранспортері. Мені доводилося працювати з вісьмома операторами. Але один з них – Віталій Колот, з яким ми шість років їздили по всіх кордонах, був просто закоханий у свою професію. Коли вдавалося зняти складний, ефектний кадр, він говорив: «НТВ відпочиває». Завжди прагнув досягти високої планки під час зйомки. Три роки працював з Борисом Берізкою, який зняв багато цікавих моментів на кордоні. Взагалі у програмі в різні періоди працювали Вячеслав Кучеренко, Микола Гончаренко, Вячеслав Горшков, Олександр Плющик, Віктор Шкурба, Дмитро Іваницький, і я щиро їм вдячний за операторську майстерність.

Затримання, постріли, ракетниці, пошукові собаки – такий «екшн», все було настільки автентичне, що коменданту, відповідальному за цю ділянку, зателефонували колеги з іншого боку кордону.

– Офіцери прес-служби завжди планували, куди їхати знімальної групі, знаючи, що і де відбувається на кордоні. Ми увесь час були, так би мовити, на гребені хвилі. Програма жила тим, чим жив кордон Української держави. Навала нелегалів чи контрабанда, незаконне перевезення пального чи коштовностей – ми завжди намагалися висвітлювати ці порушення. Цікава трансформація: контрабандисти спочатку перевозили пальне каністрами на мотоциклах та автівках, потім автоцистернами, а вже останнім часом качають через трубопроводи. Ці зміни знайшли відображення у програмі.

– Виходить, це своєрідний відеолітопис?

– Дійсно, це літопис того, як відбувалася трансформація різних порушень на кордоні, відповідно, реакція на них прикордонників, що у свою чергу спричинило вдосконалення і розвиток прикордонної структури. Телепрограма зберегла у кожному кадрі етапи становлення українського кордону.

– Небагато програм мають таке тривале життя в телевізійному ефірі. Чому, як на Вашу думку?

– Щирість і прагнення зробити цікавою кожную програму. Ці почуття можуть

змінювати саму людину, а ще – породжувати в інших здивування й захоплення. Чесно кажучи, я був закоханий у цю програму, бо вона давала можливість водночас бути і актором, адже я був ведучим в кадрі, і журналістом, і режисером. Усі три іпостасі дозволяли вдосконалюватися і розкривати нові грані своїх можливостей і з кожним ефіром робити програми цікавішими. І ті чотири передачі, які отримали нагороди

на кінофестивалях, свідчать про те, що нам, тим, хто працював над програмою, щось вдалося зробити.

– Якою є програма сьогодні, хто її створює і чим живе, власне, її автор?

– Все має свій початок і кінець. Після дев'ятнадцяти років роботи над програмою я відчув, що їй потрібна молода енергія. Існує таке поняття, як втома металу. Що ж говорити про людину... Я завжди намагався знімати кожную програму по-іншому, розкривати різні аспекти життя кордону. Потрібні нові погляди, нова енергія. Прийшла нова команда. Я ж перейшов працювати в телестудію ДПСУ, адже за ці роки прикипів душою до людей кордону. А своїм колегам хочу побажати, щоб телепрограма отримала від них потужний імпульс для плідного життя ще як мінімум на двадцять років і надалі приваблювала глядачів захоплюючими сюжетами. Звісно, «Кордон держави» – специфічна програма, вона не може захоплювати всіх. Але любов до своєї професії може творити чудеса. І в цьому переконався. Поки колектив прагне творити цікаво, з віддачею і по-новому, програма житиме. К

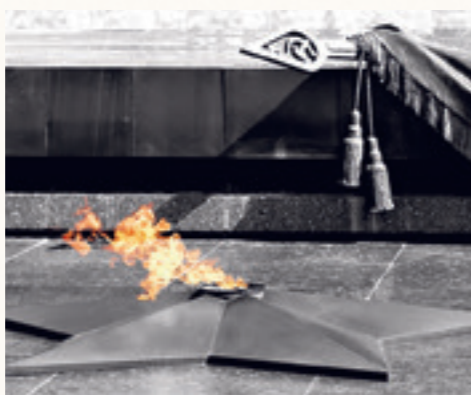
Спілкувалася ЛАРА МИРСЬКА

Війна двічі пройшла своїм смертоносним оралом багатостраждальною українською землею, не минувши жодного міста, села, жодної родини. У вир кривавого протистояння були втягнуті всі верстви населення, всі політичні сили, господарський та інтелектуальний потенціал народу, для якого боротьба за виживання набула трагізму гамлетівського «бути чи не бути».

Обставини склалися так, що Україна стала головним театром воєнних дій в Європі. Від одного року в східних областях республіки до шести — на західноукраїнських землях панував нацистський «новий порядок» з усіма страхітливими його атрибутами: масовими депортаціями та спланованим винищенням населення, нещадним пограбуванням природних і культурних багатств. Расові маячіння гітлерівців прирікали український народ на жалюгідне животіння робочої сили для німецького промислового та сільськогосподарського виробництва.

Більшість українського населення сприйняла початок війни як агресію проти своєї Батьківщини. Цим пояснювався масовий добровільний вступ до діючої армії, народного ополчення, партійно-комсомольського підпілля. З початком війни до військкоматів надходили сотні тисяч заяв з проханням про прийом до лав Червоної Армії. В регулярні частини, народне ополчення, винищувальні батальйони вливалися незліченні людські

потоки, які утворювали могутню ріку народного гніву та спротиву загарбнику.

У Запорізькій області до лав народного ополчення увійшло 200 тис. осіб, Сталінській (нині — Донецькій) — 220 тис., Харківській — 168 тис., Дніпропетровській — 100 тис., Київській — 90 тис., Миколаївській — 70 тис., Одеській — 55 тис. Лише у 12 областях республіки воно налічувало 1 млн 300 тис. осіб. Мільйони громадян України одягнули форму радянських Збройних Сил. У перші місяці війни на фронт пішло 150 тис. мешканців Кам'янець-Подільської обл., 175 тис. — Сталінської, близько 200 тис. — Ворошиловградської (нині — Луганської), 50,2 тис. жителів Кіровоградщини, 136 тис. — Вінниччини, 155 тис. — Одещини, 203 тис. — Сумщини. Лише упродовж другої половини 1941 — першої половини 1942 року Україна дала Червоній Армії та Військово-Морському флоту 3 млн 185 тис. солдатів та офіцерів. Тотальний характер мобілізації істотно збільшив частку наших співвітчизників у з'єднаннях чотирьох Українських та двох Білоруських фронтів. Наприкінці 1943 року серед офіцерів ВПС нараховувалося 28 тис. українців за національністю, в бронетанкових та механізованих військах — 14 136 осіб.

Воїни-українці, громадяни України з честю виконали свій обов'язок перед рідними

Більшість українського населення сприйняла початок війни як агресію проти своєї Батьківщини. Цим пояснювався масовий добровільний вступ до діючої армії, народного ополчення, партійно-комсомольського підпілля.

й близькими, зробили свій вагомий внесок у звільнення європейських народів, які потрапили до нацистського рабства. Українська РСР була другою за представництвом у радянських Збройних Силах після Російської Федерації. З 9 284 199 нагород, одержаних до 1 листопада 1947 року представниками 133 народів та національностей СРСР, на українців припадало 1 710 766 орденів та медалей. Звання Героя Радянського Союзу отримали 2069 уродженців України. З 940 бійців та командирів, які удостоєні цього почесного звання, визволяючи нашу Батьківщину, 668 тих, для кого ця земля була рідною. Серед 113 двічі Героїв Радянського

Союзу є імена 32 синів України, а в числі трічі Героїв – наш земляк Іван Микитович Кожедуб. Серед двох тисяч повних кавалерів солдатського ордена Слави чимало уродженців української землі, однак лише чотири удостоєні ще й вищої відзнаки – звання Героя Радянського Союзу. Двоє з них українці – І.Г. Драченко з Черкащини та П.Х. Дубинда з Херсонщини. У безсмертному строю матросівців закарбовано 55 імен українських воїнів, а серед тих, хто пішов у вічність, повторивши подвиг М. Гастелло та його побратимів, – І.І. Бабюк, І.Т. Вдовенко та інші військові льотчики України.

Славу сторінку в літопис боротьби проти гітлерівської навали вписали українці, які воювали в різних родах військ. Особливо слід відзначити тих, хто боровся за життя поранених солдатів і командирів, – військових ме-

диків. Серед 41 медика – Героя Радянського Союзу – 11 уродженців України: П.М. Буйко, Г.К. Петрова, М.М. Кравцов, В.О. Коляда, Й.М. Петлюк, І.У. Вербловський, Л.С. Кравець, М.З. Щербаченко, М.С. Шкарлетова, В.В. Фомін, М.П. Грищенко. Кожен з них врятував життя сотням бійців, винісши їх з поля бою, зробивши майстерну операцію, давши власну кров.

Медаллю Флоренс Найтінгел – міжнародною відзнакою високого гуманізму – нагороджені М.С. Шкарлетова з Харківщини, М.З. Щербаченко та Н.А. Бойко з Донецької обл., К.В. Бутова із Севастополя, Є.П. Варцаба з Тернополя, Л.А. Родіонова, Н.Т. Вознюк та Л.І. Чернова з Києва, М.Д. Сердюк з Луганська, О.І. Камелева з Білої Церкви, П.М. Гусак зі Львова. Коли ми згадуємо сьогодні, що завдяки вчасній і кваліфікованій медичній допомозі в бойовій частині повернулося близько 72% поранених, то в цьому очевидна заслуга й українських медпрацівників.

Вихідці з України воювали на різних фронтах, виявляючи звитягу й доблесть. Двадцять українців удостоєні звання Героя в битві під Москвою, 68 – у боях за Ленінград, 15 – під Сталінградом, 30 – на Курській дузі, 200 – за визволення Білорусі, 143 – на території Прибалтики, причому сім з них одержали ще й другу найвищу відзнаку. Сотні Героїв брали

участь у боях за визволення Румунії, Польщі, Болгарії, Чехословаччини, Угорщини, Югославії, Австрії. А сто українців із 589 кавалерів «Золотої Зірки» були удостоєні цієї нагороди в битві за Берлін.

Уродженці української землі становили значну частку вищого командного складу Збройних Сил СРСР. Під час війни або після її закінчення маршалами Радянського Союзу стали П.К. Кошовий, І.М. Кожедуб, А.І. Єрьоменко, Р.Я. Малиновський, К.С. Москаленко, П.С. Рибалко, С.І. Руденко, В.О. Судець, С.К. Тимошенко. Серед генералів та адміралів періоду війни – близько трьохсот представників України. Маршали й генерали

українського походження очолювали більше половини з 15 фронтів, які діяли в період радянсько-німецької війни.

Високе почуття обов'язку та здатність до самопожертви виявили в роки військового протистояння жінки України. Вони становили значну частину народного ополчення: в Чернігівській області – 13 269 із 64 787 осіб, Миколаївській – 18 884 із 70 464, Кіровоградській – 11 454 із 66 281 осіб. Чимало жінок служило в регулярній армії зв'язківцями, медпрацівниками, льотчицями розвідувальної та бомбардувальної авіації, розділяючи з чоловіками всі випробування й небезпеку військової пори.

На відзнаку стійкості та мужності людей, які захищали свої міста від загарбників, почесні звання «місто-герой» присвоєно Києву, Харкову, Одесі, Керчі, Севастополю. А скільки великих і малих населених пунктів багатостраждальної української землі варті того, щоб бути відзначеними. Із одного з таких сіл – Геройська (колись – Прогної), що на Херсонщині, вийшло чотири Герої Радянського Союзу – матрос Чорноморського флоту К.Г. Висовин (посмертно), капітан 1-го рангу М.Г. Танський (Північний флот), капітан 1-го рангу Г.Я. Овдовський (Балтійський флот) та моряк-чорноморець П.Х. Дубинда, який був удостоєний ще й трьох орденів Слави.

Багато славних українських родин віддали своїх синів і дочок на вівтар перемоги над гітлеризмом. Подружжя Шевцових – Степан Ілліч та Ганна Юхимівна із с. Димарівка Біловодського району Ворошиловградської обл. – по черзі врядали на битву з ворогом п'ятьох синів. Не осоромили воїни-соколи своїх батьків, та жодному не судилося повернутися до рідної оселі. Чотирьох синів і чоловіка про-

вела на фронт І.Ф. Кисельова із с. Трибусівка, що на Вінниччині. Батько дістав поранення, а всі його сини полягли смертю хоробрих. Шістьох синів зростила родина Скоморохів із с. Михайлівка Перевальського району на Ворошиловградщині – і всіх поглинув страшний молох війни. У деяких династіях вона забрала по два – три покоління! У сім'ї Носальових загинуло 24 чоловіки, Різників – 22, Земів та Бережних – по 32, Гурунів – 33, Сергієнкових – 36 (всі з Ворошиловградської обл.).

Не повернулося з фронту 156 тис. тих, хто пішов до Червоної Армії з Вінницької області, 154,5 тис. – Сумської, 92,2 тис. – Кіровоградської, 130 тис. – Одеської, 200 тис. – Дніпропетровської, 300 тис. – Сталінської.

Дехто із сучасників, розглядаючи участь громадян України в діях Червоної Армії, відзначає, що вони, мовляв, безпосередньо чи опосередковано обстоювали інтереси «комуністичної імперії». В цьому є зерно істини. Однак не слід ставати на шлях напівправди, нехтувати діалектикою явища – ті ж українці в червоноармійській формі захищали свою Батьківщину від агресора, який зазіхав на саме існування українського народу. Тому-то й війна для них була справді визвольною, Вітчизняною, тому-то воїни-українці в радянських Збройних Силах виявили кращі риси свого народу – жертвність в ім'я Батьківщини, завзятість, стійкість і справжню звитягу! **К**

ДОКТОРИ ІСТОРИЧНИХ НАУК
ІВАН МУКОВСЬКИЙ,
ОЛЕКСАНДР ЛИСЕНКО

МОЖЕ, МИ ЦЕ ЗАБУДЕМО?

16 грудня 2010 року в рамках спеціальної передачі в прямому ефірі телекомпаній «Росія», «Маяк» та «Вісті FM», яка отримала назву «Розмова з Володимиром Путіним. Продовження» до тодішнього прем'єр-міністра, а нині президента Російської Федерації звернувся байкер Олександр Залдонастов. У запитанні Путіну він висловив свій сумнів щодо результатів Великої Вітчизняної та Другої світової війни в цілому. Звучало це так: «Росія і Україна навряд чи перемогли б у Великій Вітчизняній війні, якби були різними державами».

Коментуючи це запитання, Путін відзначив (далі подаємо мовою оригіналу): «Я позволю с Вами не погодитися, когда Вы сейчас сказали, что если бы мы были разделены, мы не победили бы в войне. Мы все равно бы победили, потому что мы страна победителей... И более того, под тем, что я сказал, есть определенное основание. Если мы посмотрим статистику времен Второй мировой войны, то выяснится, что наибольшие потери в Великой Отечественной войне понесла именно РСФСР – более 70% потерь... Это значит, что война выиграна, не хочу никого обижать, но в основном за счет человеческих и промышленных ресурсов Российской Федерации. Это исторический факт, это все в документах есть...».

Тож, слідуючи логіці лідера нашого північного сусіда, нам, українцям, варто забути і те, що воєнний вал двічі прокотився нашою землею, а оборонні та наступальні бої, які точилися від Баренцового до Чорного моря взагалі не мали аналогів за жорстокістю й жертвністю. Давайте забудемо і те, що для України ця ціна становила, за різними даними, від 8 до 10 млн людських життів та колосальні економічні втрати. І те, що Україна дала армії і флоту понад сім мільйонів воїнів. І що кожний другий з них поліг на фронтах, а кожний другий з тих, хто залишився в живих, повернувся додому інвалідом. За час окупації України (1941–1944 рр.) гітлерівці знищили понад п'ять мільйонів людей (3,8 млн мирних жителів і близько 1,5 млн військовополонених), 2,4 млн хлопців і дівчат вивезли на роботи до Німеччини. Мабуть, нам, українцям, треба забути про те, що в роки війни загинув кожний шостий житель України, а більше 250 українських сіл були спалені окупантами дотла.

Війна і тимчасова окупація завдала економіці та народному господарству України колосальних збитків: були вщент зруйновані 714 міст і селищ міського типу, 28 тис. сіл, 16 промислових підприємств, 18 тис. медичних закладів, 33 тис. шкіл, технікумів та вищих навчальних закладів. Довоєнної кількості промислових підприємств в Україні залишилося лише 19%. Прямі збитки, завдані народному господарству України, становили 285 млрд карбованців, а загальна сума втрат, яких зазнало її населення та народне господарство, сягнула 1,2 трлн карбованців.

Хотілося б запитати у Володимира Путіна, що сталося б із Москвою, якби не героїчна оборона Києва, яка тривала 72 дні і ночі. Може, саме їх і забракло Гітлеру, щоб захопити білокам'яну до настання морозів та підтягування резервів із Сибіру? Адже відстояти столицю колишнього Радянського Союзу, а нині Росії, не сподівалося й саме керівництво СРСР, евакуювавши до Куйбишева урядові установи й останки Леніна. Саме потужність евакуйованих з України заводів стала запорукою створення потужної інфраструктури на сході, яка дозволила дати фронту тисячі танків, гармат, мінометів і літаків.

І наостанок. Як мають сприймати народи колишнього Радянського Союзу оце путінське одкровення: «Это значит, что война выиграна, не хочу никого обижать, но в основном за счет человеческих и промышленных ресурсов Российской Федерации»? Не інакше як невігластво і зневагу до людей, які знають і пам'ятають уроки історії. **К**

КАНДИДАТ ІСТОРИЧНИХ НАУК
ОЛЕКСАНДР ФІЛЬ

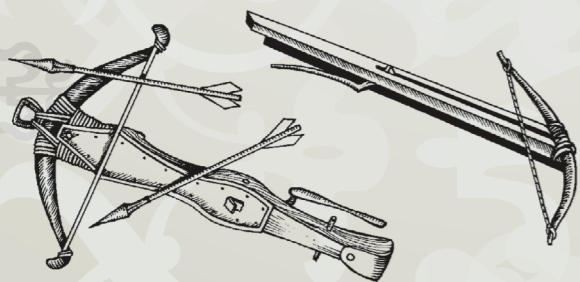
...Слов'яни набагато менше прославилися у іноземних істориків, які за звичку слідували громи битв і мало по-важали пиху велич народів... Пізніше, коли слов'яни, збуджувані прикладом гунів, аварів і булгар, почали криваві війни на Дунаї з греками, а на Ельбі з німцями, то й іноземні історики стали все більше говорити про них.

Шафарик

МЕТАЛЬНА, КОЛЮЧА ЗБРОЯ

САМОСТРІЛ

Поліпшений лук, різновид метальної зброї. Французька назва – **куша**. Самостріли відомі ще з часів Римської імперії, але після того, як Західна Римська імперія впала під натиском варварів, ця зброя в Європі була забута. Однак вона продовжувала використовуватися на Сході. До Європи повернулася наприкінці X – на початку XI ст. Найбільш поширена європейська її назва – **арбалет** – походить від лат. *arcus balista*, тобто металний лук. Значного поширення в Європі самостріл набув після перших хрестових походів. Він стріляв різними типами знарядь: звичайні обважені стріли, болти (белти) (спеціальні важкі, короткі, шестигранні чи восьмигранні). Надзвичайно порівняно із загальноживаним азіатським луком бойова сила цієї зброї швидко знайшла прихильників чи противників у різних верств населення, оскільки болт, випущений із самостріла приблизно за 300 кроків, пробивав кільчатий обладунок, а на відстані до 200 кроків – найкращий на той час панцер міланської роботи. З масивних самострілів стріляли каменями.

Міщани швидко набули досвіду використання і виробництва арбалетів. Самостріли з'явилися передусім на озброєнні міських ополчень. Шляхетне лицарство без симпатії зустріло нову зброю, оскільки вона підривала їхній авторитет. І дійсно, вихідці з нижчих верств могли вразити їх, не підпустивши для удару списом чи мечем.

Конструктивно самостріл складався з дерев'яного ложа, яке подекуди закінчувалося прикладом, що дозволяло вести більш прицільну стрільбу. На протилежному кінці кріпився короткий і пружний лук. Зверху на ложі проходив жолоб, у який вкладався болт (арбалетна стріла). У ранніх самострілах тятиву натягували руками. З другої половини XII ст. з'являються пристрої (поясний гак, залізний важіль, коловорот тощо), за допомогою яких заряджали самостріли. Луки для самострілів робили із традиційних матеріалів – дерева і рогу, пізніше зі сталі. Міцну й товсту тятиву виробляли із жил або коноплі.

Самостріл був потужною та ефективною зброєю. Але й він мав суттєві недоліки. Перше: не пристосований для швидкісної стрільби (арбалетник випускав 1–2 стріли за хвилину, лучник – 12); друге: на морозі сталеві луки тріскалися, взимку і під дощем тятиву розмокала. До того ж, розвивалася компактніша і досконаліша вогнепальна зброя. Вперше про використання самостріла на Русі згадує Радзівіловський літопис 1159 року. Далі про нього йдеться у «Повісті минулих літ» як про зброю супротивника (німців). Софійський літопис згадує самостріл серед зброї руських воїнів під час облоги Москви ханом Тохтамішем у 1382 році. Є літописні свідчення про використання самострілів при обороні Києва у 1399 та 1416 роках. Самостріл був елементом Київського герба з XV ст.

СОВНА

Совна, **совня**, **жердак**, **жердинник** – колюча зброя, що мала кінцівку у вигляді вигнутої полоси з одним лезом. В історичній літературі совна досить часто трактується як різновид рогатини. Але рогатина – це передусім мисливська зброя, з якою ходили на великого звіра. Совна ж з її вигнутою полоскою навряд чи була придатною для нанесення сильного колючого удару, здатного вбити кабана чи ведмедя, оскільки вектор прикладення сили при такому ударі у цього виду зброї припадає не на вістря кінцівки. Тому більш вірогідним вбачається твердження відомого зброєзнавця Вінклера, що совна – це коса, поставлена сторч на довге держално, тобто бойова коса. У В. Даля: «Совна – рогатина з широким, кривим, як коса, лезом».

СПИС

Спис, копя, оскеп, оскепище – холодна колюча або кидальна зброя, що складається з держака та кам'яного, кістяного або металевого наконечника загальною довжиною 1,5–2,5 м. Спис відомий з первісних часів як зброя піхоти, пізніше – кінноти. На ранніх етапах існування людства це була основна зброя мисливця. Нарівні з мечем спис був відзнакою полководця, але досить проста технологія виготовлення і те, що його використовували всі (шляхетні і нешляхетні) частини війська, не вивело цей різновид зброї на той почесний рівень, який займав меч. Хоча шляхетний меч застосовували тільки тоді, коли були зламані списи.

Спис не був такою дорогою й унікальною зброєю, як меч чи шабля, тому набув найбільшого поширення. Посріблені чи позолочені списи, прикрашені вгорі прапорцями або китицями, вважалися парадною зброєю. Слов'яни були озброєні списками з VI ст., кожен воїн мав 2–3 списи. Робили їх легшими, ніж у X–XIII ст., і слугували вони для метання. Археологічні розкопки свідчать, що держална списів піших воїнів сягали 180–200 см, вершників – 360 см. Дерев'яна частина списа у X ст. виготовлялася завтовшки 2,5 см, у XII–XIII ст. – 3,5 см і мала назву «древо», «струпіє», «оскепище». Перо (наконечник списа) мало різну форму: ланцетовидну (довжи-

на – 25–40 см), ромбовидну (до 30 см), чотиригранну, трикутну.

У XIV ст. списи продовжували займати важливе місце в арсеналі бойових засобів кінних і піших воїнів. Відбувалася уніфікація вістря, з них відбиралися ті, що пробивали набірні обладунки. Спис був зброєю першого натиску. Бій починався з того, що князь метав спис у бік супротивника. «Взяти град списом» означало взяти місто приступом, «зламати списа» – вступити у бій.

Списи використовувалися різними частинами війська, були різних розмірів – приблизно півтора метра у піших і до двох з половиною у кінних воїнів. Бойовою частиною списа було його вістря, яке мало кілька різновидів: бронебійні – вузькі видовжені, масивні – три- або чотирикутні. Такі кінцівки були найкраще пристосовані для пробивання захисних обладунків – кільчатих та дощатих. Крім бронебійних використовувалися ромбовидні, лавровисті, широкі клиновидні. Списи з такими кінцівками застосовувалися проти незахищеної чи слабо захищеної захисними обладунками живої сили. Їхні широкі леза завдавали важких рваних ран, що призводило до швидкої й надійної втрати боєздатності пораненими і навіть до їхньої швидкої загибелі. Такі списи були ефективними проти коней супротивника.

Ламати списи («копья ламать» – рос.) – крилатий вираз, який дійшов до нас із середньовіччя. Він означає серйозну гарячу суперечку. У середні віки на турнірах, змагаючись у бойовому мистецтві, кінні лицарі билися на списках, намагаючись вибити один одного із сідла, поцілюючи списом у залізний обладунок супротивника. Під час сутички списи часто ламалися і зброєносці подавали лицарям нові.

На держак списа з кінця, протилежного вістря, надягалася циліндрична трубка з дном або залізна обойма – підток. Точна фіксація положення наконечника та його підтока дозволяла визначити довжину списа.

Алебарда (галябарда) – вид списа на довгому держалні з гострокінечною сокирою та гаком. **к**

Продовження
у наступному номері.

Олексій КОНОНЕНКО,
художник ВІКТОР КОНОНЕНКО

СОНЯЧНІ БРАТИ

или собі, були собі колось на небі чотири брати – Яровит, Руевит, Поревит і Поренут.

Перший був сильний, другий ще сильніший, третій – напівсильний, а четвертий мав чверть сили. Землю в ті часи обігрівав великий Лад у своїх долонях, а освітлювала Лада своїми добрими очима.

Брати собі росли-виростали, виростаючи, ігри хлопчачі влаштовували та штукарили. Бувало, так зійдуться між собою, що тільки пух від хмар летить. Та були вони не злими, тож Лад не карав їх суворо.

СОНЯЧНІ БРАТИ

Одного разу богиня Лада повела таку мову:
– Боже! Великий Лад! Та придумай цим юнакам таку роботу, щоби користь від них була. А вони вже постараяться.

Задумався величний бог, а потім попросив сивого Сварога викувати з небесного вогню великий червоний диск – сонце. Покликав братів та й каже:

– Даю вам, хлопці, роботу. Будете котити по небу цей диск кожного дня, щоб він землю освітлював і тепло давав. Аби не спопелив усе на землі, будете його час від часу опускати в море, охолоджувати, водою омивати. А тому – не пустуйте, бо людям зле буде!

Почали брати котити сонце по небу. Але для чотирьох це була не така вже й важка робота. Викотять вони його на височінь, причеплять посеред неба, а самі в хмарках перекидаються, у піжмурки граються. Потомляться та й заснуть, бувало. А сонце пече немилосердно, все на землі засихає, гине.

А то, бува, скинуть розпечений диск у море, побризкають на нього водою та й гайда самі купатися. Забудуть про сонце – ніч на землі. Знову нічого не росте, різні нечистики ходять-бродять, людей лякають.

Побачив те Лад, розсердився. Каже Сварогу:

– А що, Свароже, твій Сварожич нині при ділі?

– Та військові обладунки придумує.

– Хай би він відірвався на який день, придивився за тими хлопчачками, упорядкував важливу справу.

– Та вже добре...

Оповів Сварог Сварожичу про негаразди, передав прохання Лада. Покликав Сварожич усіх чотирьох братів.

– Ну, – каже, – непослухи, будете котити сонце по черзі. Розбив я рік на чотири відліки, для кожного з вас. Слухайте уважно. Яровиту відміряв 92 дні – то буде весна, Руевиту також 92 дні – то літо, Поревиту трохи менше – 91 день, йому перепадає осінь, а Поренуту, щоб подужав, – 90 днів відведено на зиму. Але ж має Поренут сили набиратися, ото ж, через кожні три роки на четвертий ще один день матиме, у лютому буде не 28 днів, а 29. Першим почне Яровит і буде котити сонце в свою силу, щоб життя на землі народжувалося і розвивалося.

– Добре, – погодився Яровит.

– Передасть він сонце Руевиту. А ти, силачу, маєш котити сонце ще вище, щоб світило і гріло довше, щоб все на землі визріло.

– Зроблю! – дзвінко озвався Руевит.

– Потім буде черга Поревита. Коти диск по своїй силі, старайся, бо людям ще тепло і світло потрібні, щоб урожай зібрати та зберегти. Передаси сонце Поренуту.

– Передам, – усміхнувся Поревит.

– А я? – запитав наймолодший Поренут.

– І ти будеш котити, – обняв його за плечі Сварожич. – Твій час буде холодним, вода замерзатиме, з неба сніг падатиме, бо котитимеш ти по своїй силі, нижче від усіх. Зігрівати землю сонце буде мало і світитиме не так довго. Але ж, коли передаси його Яровиту, він підніме диск вище – розтануть сніги і крига, звільниться земля, знову оживе... Зможеш?

– Я спробую, – засоромився Поренут.

Взялися брати до роботи. Котять сонячний диск по черзі. Але кожен так втомлюється за час своєї роботи, що вже не до гри, не до забави. Один котить, а три тим часом відсипаються. Якщо хто й проспить, не вийде своєчасно до роботи, – буває ж таке, що літо в осінь переходить, або зима трохи весни відбирає, – Сварожич розбудить соню, покличе до роботи, і все стає на свої місця.

Так воно вже узвичаїлося і є до цих пір: весна, літо, зима, осінь. Це сонячні брати кожен у свою чергу котять сонце по небу. А Сварожич їм не наглядач, а добрий старший товариш. к

Олексій КОНОНЕНКО,
художник ЯНА КЕРНЕР-ВЕРНЕР

СОНЯЧНІ БРАТИ

ВІКТОР АНДРІЄНКО:

ІНШИЙ Я

Пригадавши будь-яку з багатьох робіт Віктора Андрієнка, глядачі не можуть стримати посмішку. Образи, створені цим актором, дарують радість і змушують замислитися, втішають і вчать мудрості. І хоча Віктор Миколайович більше відомий роботами в комічному жанрі, творчість його цим не обмежується. За іронічною посмішкою ховається багатогранний талант, надзвичайно ерудована особистість і просто щира людина з відкритим серцем. Передусім він актор, саме так – з великої літери! Родзинка його таланту ще й у тому, що він здатний перевтілюватися не лише на театральній сцені чи знімальному майданчику, а й поза кадром. Завдяки досвіду активної діяльності в галузі кіно і телебачення знає всі тонкощі й підводні камені цієї індустрії. Попри всі перешкоди, впевнено береться за будь-яку роботу й досягає блискучих результатів. З кожним новим проектом актор і режисер, продюсер і сценарист Віктор Андрієнко щоразу захоплює глядача відкритістю своєї душі, працездатністю і доводить – українське кіно живе!

Нинішні українські реалії не надто сприяють розвитку українського мистецтва, зокрема кіно, однак самовідданість і нестримний ентузіазм таких майстрів, як Віктор Миколайович Андрієнко, можуть змінити ситуацію.

ІЗ ДОВІДКИ «КОРДОНУ»:

Віктор Миколайович Андрієнко – український актор та режисер театру і кіно. Професійну освіту здобув у Київському інституті театраль-ного мистецтва імені Івана Карпенка-Карого. Працював у Київському театрі естради, одеських театрах «Гротеск» і «Шарж», на кіностудії Олександра Довженка. Автор багатьох робіт в кіно і на телебаченні, зокрема працював у телевізійних проектах «Шоу довгоносиків», «Повне Марабу», «Міліцейська академія», «Велика різниця». Озвучені голосом Андрієнка незабутні образи з мультфільмів «Острів скарбів», «Лікар-Айболить», «Вкрадене сонце», «Принцеса і Жаба» знають і дорослі, і діти. Фільмографія актора налічує близько ста картин, у яких він виступав актором і каскадером. У співавторстві з Ігорем Письменним здобув перше місце в конкурсі «Коронація слова» в номінації «Кращий кіносценарій для дітей». Режисер повнометражного художнього фільму «Іван Сила». Член Спілки театральних діячів України.

– Вікторе Миколайовичу, Ви дуже різнопланова людина, вочевидь, немає в кіно і телеіндустрії спеціальності, яку б Ви не опанували. І каскадерство, і мультиплікація, телешоу і кінематограф. І все ж, яка сфера діяльності вам найбільш близька?

– Мабуть, ще є не підкорені мною. Мені все цікаво. Я працював і другим режисером, зокрема у Давида Черкаського, і директором картини, і продюсером власних фільмів. Можна займатися всім, головне – чесно ставитися до своєї роботи. Якщо взявся, працюю серйозно і відповідально. Звичайно, є галузі, які не для мене, наприклад політика. А що стосується творчих професій, усього, що пов'язано з творчістю, з технічним втіленням творчості, це мені вдається.

– Ви завжди хотіли бути актором?

– Так вийшло, що з п'ятого класу, потрапивши до драматичного гуртка, я вирішив, що немає сенсу далі щось шукати. З мене глузували, але я залишився вірним собі й своєму вибору. Кажуть, для успіху професія, хобі й бізнес мають поєднатися в одне ціле. Мабуть, не кожному щастить поєднати ці речі. Це коштує крові, поту і нервів.

У новаторській театральній постановці «Йозеф Швейк» у 1985 році в Одеському театрі «Гротеск» Віктор Андрієнко перевтілювався сім разів, створивши образи Бретшнейдера, Чергового поліцейського, Слідчого, Психіатра. Тоді три молодих актори Віктор Андрієнко, Анатолій Дяченко та Валерій Чигляєв відтворили світ фантазії та гумору Ярослава Гашека.

– Шкода, що експлуатується лише Ваш комічний образ, хоча потенціал драматичного актора – очевидний. А як самі відчуваєте? В якому амплуа Вам комфортніше – комедійного чи драматичного актора?

– Думаю, неможливо однозначно визначити актора як драматичного чи комедійного. Скажімо, Брондукова не назвеш лише комедійним актором, він надзвичайно багатогранний. Так, наприклад, у фільмі «Камінний хрест», де він блискуче зіграв крадія, або в картині «Анничка» в ролі поліція. Згадайте Дєточкіна у виконанні Смоктуновського. А Юрій Нікулін – це ж цілий космос! Найбільш яскравий приклад поєднання комічного і трагічного. Драматичні ролі йому особливо вдавалися. А от Полунін і Попов не перейшли цю межу.

– У Ваших комедійних ролях я бачу драматичного актора. Чи, може, це має суб'єктивне сприйняття?

– Ні, це природно. Моя школа, мої вчителі – це не лише ті, хто вчив мене, а й ті, з ким я працював, чікими фільмами й спектаклями захоплювався. Я вважаю їх своїми вчителями. Армен Джигарханян, Ролан Биков, Семен Фарада... Кожний щось привніс у мою творчість. Як у Висоцького: «...значит потрібні книги ти в дитинстві читав». У моєму випадку це правильні фільми. Зокрема, коли вступав до театального училища, мене запитали, які книги я люблю. Відповів, що Шекспіра і фантастику. Це була правда. Вже пізніше мені відкрився Лермонтов і залишався більш близьким, ніж Пушкін. У Шевченка я люблю поему «Сон», бо це сміх крізь сльози. А ось Толстого не здолав, – він складний і простий водно-

час. Як китайська гімнастика – в простоті складність. Та я знав добре його історію життя, мав знімати про нього документальний фільм, тож їздив у Ясну Полян. Мене вразило те, що поряд на книжковій полиці стояли томи Лао Цзи, Коран, Біблія, Махабхарата з нотатками на полях.

– З чого ви починаєте роботу над роллю?

– Передусім намагаюся якомога глибше вивчити автора. Це просто необхідно. Ми, наприклад, мало знаємо про Толстого. Переважно літературні анекдоти Хармса і його фразу, що Толстой любив дітей. Насправді ж система Толстого – це створення нової людини. Його твори «Філопок», «Ястреб и змея» – приклади філософських оповідей про ставлення до життя в різному віці. Він розробив систему виховання від шести до п'ятнадцяти років, де

орієнтирами є день і ніч, сонце і місяць, бог і диявол. Це щодо вчителів та учнів. А іноді я беру п'ять книг і читаю одночасно. Так мені простіше.

– А хотілося б зіграти щось із класики?

– Чесно кажучи, я розумію, що ніколи не стану Фебом із «Собору Паризької Богоматері», скоріше я Квазімодо. Тому беру те, що дають. Навчився, особливо працюючи у «Великій різниці», не перебирати харчами.

Фільм Віктора Андрієнко та Ігоря Письменного про закавказького силача «Іван Сила» здобув Премію Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки за літературно-художні твори для дітей та юнацтва за 2013 рік.

Одного разу відмовився від ролі, просто побоявся... І пожалкував. Після цього погоджуюся на все, що пропонують, щоб не шкодувати про втрачену можливість. Головне – відповідально робити свою справу.

– Для мене однією з найяскравіших Ваших робіт став короткометражний фільм «13 кілометр».

– У простоті – сила...

– Картина без слів відкрила більше можливостей для прочитання. Кожен може трактувати героя по-своєму. А що для Вас цей фільм?

– По суті, сенс картини у тому, що в кожній людині є душа і своє внутрішнє бачення щастя. Однак життя змушує за-

нурюватися в повсякденну рутину, і людина забуває про те, що є небо, є зорі і ще багато чого... Просто треба підняти голову, поглянути довкола – і ти побачиш інший світ, прекрасний у своєму розмаїтті. І кольори з'являться, і підказки постають прямо перед очима. У героя фільму такою підказкою є море, яке постійно перед ним, але він цього не помічає. Тож і в нього, звичайного залізничника, є своя мрія.

– Як створювався цей незвичайний фільм?

– Так вийшло, що мені запропонували зробити постановку, будь-яку, на мій розсуд. Дали кошти для фільму. А в той час у мого друга Ігоря Письменного була складна творча ситуація, треба було допомогти

йому повірити в себе. І я запропонував йому знімати цей фільм, змусив працювати з нуля, хоча міг сам все зробити. Це стало його першою режисерською роботою такого плану. Він сказав: «Я зроблю з тебе драматичного актора і всім покажу, що Андрієнко може бути іншим». Дійсно, після фільму «13 кілометр» я став зовсім іншим, почав працювати по-новому.

– У вас роль залізничника... Цього вимагав сюжет чи ідея фільму?

– Це я запропонував залізничника. Придумав, що треба взяти образ людини, яка живе за певним графіком, керується одноманітним рухом життя. Щодня одне й те саме. Я знаю, що є на Західній Україні такий переїзд, де проходять усього два потяги, але людина, яка там працює, прикована до переїзду, як до галери. А коли ми зняли фільм і я показав його людині, яка дала кошти, вона розплакалася... «Мій батько був залізничником, і ти на нього схожий», – сказала вона. Як писав О. Генрі, справа не в шляхах, які ми обираємо, а в тому, що змушує нас обирати їх. Тож професія персонажа була обрана ніби випадково. Але якщо замислитися... то все не випадково в цьому житті.

– Ви часто граєте людей у погонах – білогвардійських офіцерів, поліцейських, міліціонерів, залізничників, військових. На це є особливі причини?

– Форма всім до лиця. І розумним, і дурням пасує. Ще Козьма Прутков сказав: хочеш бути красивим – іди в гусари (сміється).

– Як, на Вашу думку, ці ролі вимагають особливої підготовки? Адаже мундир передбачає особливий спосіб життя, поведінки, мислення.

– Все одно я граю передусім людину. А форма – то вже вторинне.

– Влітку Ви знімалися у новому фільмі Володимира Лерта «Тев'є-молочник» в ролі урядника. Як працювалося в цій картині?

– У «Тев'є-молочнику» ситуація була досить складна. Мене вводять у картину одразу з кульмінаційної сцени погрому. Мій персонаж – урядник. Йому соромно, він розуміє, що станеться, намагається попередити Тев'є, не сказавши напрому, що відбувається. Ми з Володимиром Лертом пішли далі – поставили сцену дещо інакше. Не показуємо кров і сам погром, а лише інтершум і обличчя урядника, який відчуває, що став співучасником. Тобто показуємо сцену погрому його очима. Він ви-

– Незважаючи ні на що роль вийшла органічною...

– Бо хороший режисер. Добре пояснив завдання, а я зрозумів, що йому потрібно. Такі люди, як полковник Смирнов, дуже педантичні, займаються ділом, а не так, як у серіалах – невідомо чим. Я так вирішив: мій персонаж має робити свою справу, повинен бути весь час чимось зайнятий. Лише один раз у присутності хлопця він спокійно так говорить: «Любу вбили...» А хлопчик спокійно реагує на слова про смерть матері. Далі вже такі деталі, як хліб, сітка для продуктів, решта копійками – це прості речі, які створили відповідну атмосферу. Важливо, що ми грали вдвох цю сцену.

код, обговорювали, а потім ще під час монтажу домислювали, додавали нюанси. Зокрема, на епізод із загибеллю батьків-гімнастів я запропонував використати паузу. Музика з паузами звучить страшніше.

– У цій картині вперше з'являється український національний герой, якого давно не було у вітчизняному кіно...

– Це просто герой, національний, емоційний. Скажімо, просто з'являється Герой. Як сказав племінник Василя Вірастюка: «Це єдина картина, яку я бачив, де спеціально нікого не вбили». Якщо персонаж іде з життя, то це відбувається за певними законами. Розумієте, шкода, що багато моментів не уви-

“ ВІКТОР АНДРІЄНКО: РЕЖИСЕР ВІДПОВІДАЄ ЗА ВСЕ, ТОЖ МАЄ ПРАВО БУТИ КАТЕГОРИЧНИМ”.

хвачує пістолет, стріляє у повітря і зупиняє себе. Це те, чого, можливо, немає так явно у пісці Григорія Горіна.

– Ви сперечаєтеся з режисером на знімальному майданчику?

– Іноді буває. Я пропоную, наприклад, своє бачення ролі. Доводжу, що певна поведінка видає людину, яка хвилюється. Так само деякі речі видають урядника, коли він поводить себе не так, як зазвичай. І саме це помічає Тев'є. Так само було з Михайлом Ілленком на картині «Той, хто пройшов крізь вогонь». Я зайшов у декорації, і стала набувати значення кожна деталь, навіть папірець в моїх руках.

– До речі, у Ілленка Ви також зіграли військового – полковника Смирнова.

– Справа в тому, що тут мені треба було надолужити, адже знімальна група працювала вже п'ять років. Як-то кажуть, не випасти з обойми. Я навіть сценарію не бачив. Потрібно було зіграти смерть – я зіграв, а кого вбили, коли вбили – лише у фільмі побачив.

– «Іван Сила» – Ваша перша велика режисерська робота, перший повнометражний фільм. Що було найскладнішим у цій роботі?

– Складно, коли ніхто не вірить. На якомусь етапі я зупинився і запитав: для чого ви мене запросили, для чого робили розкадровку, якщо знімаєте інше кіно? І наслідки проявилися під час монтажу, коли довелося рятувати ситуацію. Після цього я переконався, що режисер має бути деспотичним. Саме він за все відповідає, він повинен тиснути на всіх, відстоювати свою думку. В усіх ситуаціях, де я наполіг на своєму рішенні, це було, як потім підтвердилося, повністю виправдано. І треба до останнього працювати над картиною, ніколи не показувати половину фільму, без корекції кольору, музики.

– До речі, музику писали спеціально для цього фільму?

– Так всю музику до фільму написав Ігор Стецюк, геніальний композитор... Я давав йому сюжет, ми розписували тайм-

йшли в картину, багато задуманого я не зміг зробити. Хоча спеціально підбирав знімальну групу. Щоб це були друзі і професіонали водночас. Я вдячний Володимиру Філіпову, який мене розумів з півслова. Ми чули один одного. У мене був чудовий режисер монтажу Віктор Маляренко. Ігор Кульчицький прекрасно працював зі звуком. Взагалі підбір акторів вимагає особливого підходу. Наприклад, цирк – це світ дивакуватих людей, тому й акторів слід було добирати особливих, ексцентричних, я б сказав. Запорозький козак у мене із Запоріжжя, диригент – з Харкова. Володимир Комаров, Борис Барський – специфічні актори, які вдало відобразили атмосферу цирку.

– У фільмі практично немає негативних персонажів. Навіть Ваш Фікса – неоднозначний. Це був свідомий крок – зробити фільм винятково позитивним?

– Не зовсім, це тому, що я такий. По суті, Фікса просто відповідально працює. Вкрали портсигар – він розслідує. Тридцять років він віддав службі в жандармерії.

Ну, десь може перегнув палку... А тут прийшов якийсь громила і стукнув його. Вся робота пропала... Звичайно, він не навидить свого кривдника.

– Але в кінці, коли він гине, кинувшись захищати Івана під час нападу, його так шкода...

– У фіналі фільму, коли він помирає, відсутня одна фраза, з якою все стало б зрозуміло: ми домовлялися провчити, а не вбивати. Він педант, який доводить роботу до кінця, у цьому його проблема. Взагалі, я не хотів виконувати цю роль, але продюсер наполіг, щоб Фіксу грав саме я, а Письменний – Пандорського.

– Очевидно, наступного разу Ви будете суворим режисером...

– Так, я всіх попередив, що наступного разу буду деспотом на знімальному майданчику і монтажі. Наприклад, з фільму викинули епізод з бабусею, яка проводить хлопчика і хрестить його в спину. Вирізали, мотивуючи тим, що діти не розуміють. Тепер діти після перегляду запитують, з ким живе хлопчик. До речі, для цього епізоду я знайшов бабусю, яка бере дітей з дитбудинку, виховує і випускає в життя. Вона увійшла в кадр у своєму одязі, зі своїм хрестом. Таких моментів шкода, звичайно. В творчу лабораторію не варто нікого впускати, це я вже зрозумів.

– Вікторе Миколайовичу, маєте зараз цікаві проекти?

– Поки що ні. Мені цей стан нагадує епізод з фільму «Начало».

Віктор Андрієнко традиційно причетний до українських кінопрем'єр. Цього року в прокат виходить перша за роки незалежності повнометражна мальована анімація у форматі 3D «Хто боїться дядечка Бабая?». Мультфільм знято на легендарній студії Укрнімафільм. Віктор Андрієнко озвучує головного героя стрічки.

Пригадуєте, коли героїня Інни Чурікової приходить в акторський відділ і чує у відповідь, що для неї замовлень немає, мовляв, роль вийшла хороша, але ексцентрична, такі актори на цей час не потрібні.

«Вот и ответ.

«Какие ж сны в том смертном сне приснятся,

Когда покров земного чувства снят?!»

(В. Шекспір «Гамлет». – Прим. авт.)

– Можливо, це затишшя перед чимось значним?..

– Хто знає... Зараз працюю над озвученням мультиплікаційного серіалу. Вже п'ятнадцять серій озвучив, ще тридцять п'ять залишилося. Крім того, ми займаємося адаптуванням фільму «Іван Сила» для людей з проблемами зору. До нас звернулася Громадська організація інвалідів зору, щоб опрацювати тифлокоментарі до фільму. Тифлокоментар – це закадровий опис картинки, за допомогою якого людина, яка не бачить або погано бачить, має можливість почути не лише репліки і діалоги, а й опис усього, що відбувається в кадрі. Крім цієї роботи я шукаю можливості перекласти фільм російською мовою, щоб запропонувати для прокату в Казахстані, Білорусі, Росії.

– Ви намагаєтеся активно поширювати свою творчість по всій Україні. Наприклад, самотужки організували прокат фільму. Коли поїдете з новим проектом?

– Нещодавно я взяв участь в акції, присвяченій 25-річчю виведення радянських військ з Афганістану. Спільними зусиллями ми зняли кліп на пісню Ігоря Павлинка. Найближчим часом, очевидно, з цим кліпом і диском я подорожуватиму містами України і представляти його разом з автором. Ігор Павлинко – серйозний музикант, військовий, у нього чудова лірика. Сам не служив в Афганістані, але написав прекрасно. В лютому мені запропонували провести і режисерувати концерт в Центрі онкології у Дніпропетровську. Це щорічна акція, її організатори намагаються завжди допомагати чимось конкретно. Це дуже важливо.

До речі, з нашим фільмом я проїхав усією Україною. Демонстрували картину і в дитячих будинках, і в медичних установах. Звичайно, коли в залі діти без ніг, без рук – це страшно, але вони виходять з показу такі задоволені й радісні, що відчувашся – ця робота має сенс. К

Спілкувалася
ЛАРИСА СОВА

Кадри в «МУНДИРІ»

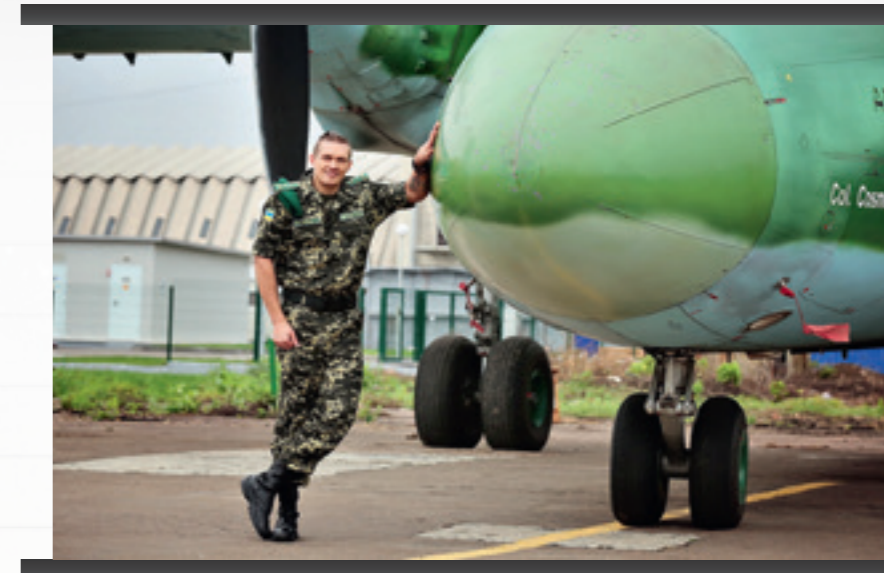
У столичних аеропортах до Дня прикордонника проводиться фотовиставка Олега Богдана «Єдина країна – єдиний кордон», глядачем якої може стати кожний подорожуючий. Метою цього спільного проекту журналу VIVA! та Державної прикордонної служби України стала демонстрація ідеї єдності нашої рідної землі.

Під час організації фотозйомок в підрозділах охорони кордону відомі представники вітчизняного спорту, артисти нашої естради та зірки шоу-бізнесу отримали ексклюзивну можливість перевтілитися і відчувати себе в ролі вартових кордону, примірявши прикордонний однострій, краще зрозуміти відповідальність професії захисника Вітчизни. Серед учасників проекту – Володимир Кличко, Олександр Усик, Ані Лорак, Ірина Білик, Діана Дорожкіна, Олександр Пономарьов, Віктор Бронюк, Юрій Горбунов, Влад Яма, Руслана Писанка та Євген Кошовий.

Очіма присутніх

Перша частина презентації фотовиставки відбулася в столичному аеропорту «Київ – Жуляни». Під час цього заходу запрошені гості та учасники проекту залюбки поділилися з присутніми журналістами своїми враженнями від спілкування з прикордонниками.

Хто як не талановита українська дизайнерка Діана Дорожкіна змогла поєднати строгість і романтику у військовому кітелі та довгій спідниці. Навіть для фотозйомки на злітній смузі вона не обійшлася без модних рішень і власного творчого бачення воєнного однострою. Жінка була

Хто як не талановита українська дизайнерка Діана Дорожкіна змогла поєднати строгість і романтику у військовому кітелі та довгій спідниці.

просто в захваті! Вона захоплено розповідала про деталі свого перевтілення.

– Для мене велика честь бути учасником цього проекту, – поділилася Діана своїми враженнями. – Прикордонна служба – дуже серйозна й відповідальна справа. І в цьому ми переконалися, одягнувши форму захисників кордонів нашої держави.

Ірина Білик своїм неперевершеним образом зіграла серця всіх відвідувачів фотовиставки. Варто зазначити, що улюблениця мільйонів шанувальників сучасної української музики одразу погодилася на участь в проекті, адже професія захисника державних кордонів викликає в неї особливу повагу. Крім того, співачка вважає образ охоронців рубежу справжньою візитівкою нашої України.

погодні умови працювати треба було швидко й якісно. Та незважаючи на пронизливий вітер та холодний дощ, кадри, на мій погляд, вийшли яскраві, теплі, як мій одяг і настрій у той день.

Серед відвідувачів фотовиставки був і фіналіст телевізійного проекту «Х-фактор» Сергій Гладир. Як сказав співак пізніше, у дитинстві він мріяв стати військовим, навіть проходив навчання у столичному військовому лицейі ім. Івана Богдана. Та продовжити військову кар'єру, на жаль, не судилося...

– Мене фотовиставка просто вразила! – захоплено розповідає Сергій. – Вважаю правильним у нелегкий сьогодні для всіх нас час бути творцем добра, миру та єдності українського народу. Фотографії Олега Богдана говорять про те, що ми не лише професіонали, а й віддані патріоти своєї країни.

До Росії з любов'ю

Чи то знак, чи то звичайний збіг обставин, але під час самого урочистого відкриття проекту «Єдина країна – єдиний кордон» в Жулянах оформлявся рейс Київ – Москва (Домодедово). Залишаючи аеропорт під звуки Державного гімну України, російські гості з цікавістю переглядали експозицію. Одним із таких випадкових глядачів був екс-соліст групи «Іванушки International» Олег Яковлев.

– Мені завжди приємно повертатися на Батьківщину і бачити вже знайомі обличчя, – привітно посміхаючись, зізналася співачка. – Для мене це не просто прикордонники, а й мої щирі друзі. Під час нашого проекту я вперше потрапила на злітну смугу не як пасажир, а тому було трішки хвилююче. Через несприятливі

ЗА КАДРОМ

За кадром кожної світлини завжди залишається цікава історія. Дивлячись на вже готовий продукт, всім цікаво дізнатися, як він народжувався. А тому ми й вирішили окремо поспілкуватися з Олегом Богданом – автором проекту і арт-директором журналу VIVA!, який люб'язно погодився розповісти спеціально для читачів журналу «Кордон» про те, як проходили фотосесії та з чим довелося зіткнутися їх виконавцям.

– Добре, що ми організували фотозйомку ще до тих сумнозвісних подій в Україні, – згадує Олег. – Коли розпочинали, навіть Майдану ще не було. Під час роботи на злітній смузі жодних привілеїв нам не надавали – всі ми

проходили поглиблений огляд, навіть штативи по декілька разів перевірялися металознавцями. Тож, як би реалізовувався проект в сьогоднішніх умовах ще жорсткішого контролю, я навіть не уявляю.

Зважаючи на те, що часу для роботи з кожним учасником було обмаль – 10–20 хвилин не більше, – всі працювали максимально злагоджено й оперативно. Звісно, в планах була ціла низка

різних і цікавих кадрів. Однак робота на злітній смузі з масою обов'язкових умов та обмежень значно вплинула на початкові наші пріоритети. Однак і так ми, вважаю, впоралися.

Складнощі з позуванням не було жодних. Всі учасники вміли це робити. Більшість з них працювали на телебаченні і не вперше стояли перед фотокамерою. Єдине, що іноді заважало, так це погодні умови. Сильний мороз, дощ, сніг, шалений вітер – все це було. Однак наші герої, незважаючи на те, що були легко одягнуті, гідно витримували примхи погоди. Хотів би відзначити, і це дуже було помітно, що наші «зірки» дійсно з щирим задоволенням працюють в цьому проекті. Це для них вельми важливо й чесно.

МОВОЮ ТВОРЦЯ**Діана ДОРОЖКІНА**

– Першою перед фотокамерою на злітній смузі позувала відома українська дизайнерка. Діана сама створила свій ексклюзивний образ, тому працювати з нею було легко. Складнощі виникали лише через шалений вітер, але завдяки професійності учасниці кадр вийшов теплий і сонячний.

Олександр УСИК

– Українській боксер у прикордонному камуфляжі почувався цілком комфортно і впевнено, навіть попри мінусову температуру. Олександр дуже поважає військову форму і добре знає правила її носіння, тому мої творчі наміри дещо змінити статутне положення берета не мали успіху. Наполягати на своєму, самі розумієте, мені було надто ризиковано.

Ірина БІЛИК

– Відома українська співачка вирізнялася з-поміж інших учасників проекту завдяки своєму яскравому гламурному образу. В холодну вітряну погоду Іра змогла зігріти всю робочу групу і оточуючих її людей в той день. І це наймовірніше тепло не могло не залишитися й на фото нашої героїні.

Євген КОШОВИЙ

– Поряд з цією людиною просто приємно знаходитися, а працювати – одне задоволення! Під час фотозйомки його міміка, поведінка чи просто якийсь вислів викликали шквал позитивних емоцій. Уявіть собі, що відбувалося з робочою групою, коли український шоумен починав жартувати...

Ані ЛОРАК

– З Кароліною ми проводили зйомку в приватному літаку, який довелося загнати до ангару через складні погодні умови. Дощ, сніг, вітер на злітній смузі не давали нам спокійно працювати. Та врешті-решт картинка вийшла вдала, а Кароліна на ній, втім як і завжди, виглядає на всі сто.

Руслана ПИСАНКА

– З такою прекрасною акторкою не могла вийти негарна кадрова історія. Кому як не Руслані можна було довірити позування на фоні потужного прикордонного позашляховика. Хоча додати, що випадкові спостерігачі зйомок роздивлялися відому телевізійну ведучу в незвичному для неї «амплуа» так, як нікого з учасників.

Влад ЯМА

– Улюбленого танцівника країни просто так у камуфляжі поставити в кадр не цікаво. Тому, роблячи всілякі «па», Влад намагався відійти від пропонованих стандартів. Від нього йшла така шалена енергетика, що якби можна було залізти на крило літака, це б сталося.

Олександр ПОНОМАРЬОВ

– Як тільки Народний артист України перевдягнувся в прикордонний однострій, працівники аеропорту одразу прийняли його за свого. А вірний чотирилапий помічник – тому підтвердження. Службовий собака без будь-яких заперечень позував поряд із першим голосом країни.

Юрій ГОРБУНОВ

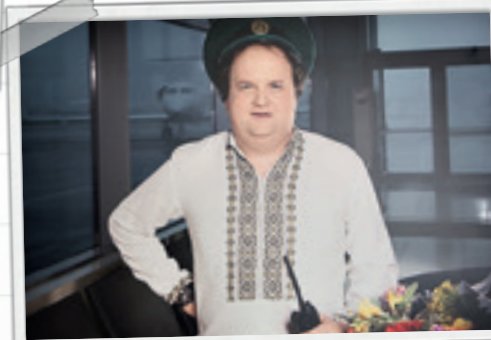
– З відомим телеведучим нам вдалося встановити рекордну за часом і якістю фотозйомку. Юра – справжній професіонал своєї справи, що, звичайно, допомогло нам встигнути за три хвилини до заходу сонця зробити вдалі кадри.

Володимир КЛИЧКО

– На цій фотозйомці за кадром була присутня обраниця серця відомого українського спортсмена, чарівна голлівудська актриса Хейден Панеттьєрі, якій я із задоволенням передав контроль над позуванням Володимира. Було цікаво спостерігати, як тендітна дівчина, зі знанням особливостей фотосправи, вправляється з кремезним боксером.

Віктор БРОНЮК

– Віктор – проста й весела людина, з ним було легко працювати. Співак, піснє якого в серці кожного українця, під час робочого процесу випадково опинився з рацією в руках, чим я й скористався. В результаті отримали надзвичайно колоритний кадр.

Насолодитися результатами спільного проекту журналу VIVA! та Державної прикордонної служби України – фотовиставкою під назвою «Єдина країна – єдиний кордон» може кожний охочий у терміналах аеропорту «Бориспіль». Триватиме експозиція до початку благодійного аукціону, запланованого до Дня прикордонника. Отримані з аукціону кошти будуть перераховані на підтримку наших прикордонників та їхніх сімей. К

Підготувала Наталія УСТЬЯНЦЕВА

КОРДОН